Yarım Ay

◆YARIM AY◆

15 Günde Bir Çıkar Edebî - ilmî - ictimaî Mecmuadır.

İdare Merkezi: İstanbul, Sirkeci Ebussuud Caddesi No. 1-3

RESİMLİ AY MATBAASI T. L. ŞİRKETİ.

Abonman Şartı: Türkiye için { 6 Aylığı : 175 Kr. / 12 " 350 Kr. Ecnebî için { Yıllığı 1 İngiliz Lirası

Telefon: **23607** *Telgraf adresi:* **Resimliay** *Posta Kutusu:* **629**

Rica: **1)** İdare işlerine ait muhaberelerin; **Resimli Ay Matbaası T. L. Şirketi İdare Müdürlüğü**

Yazı " " " : " " " **Yazı** "

Bilmece " " " : " " " **Bilmece Memurluğu**

adreslerine yazılması.

2) Bilmece zarflarına 6 kuruşluk pul yapıştırmağa lüzum yoktur; bunların zarflarını açık gönderiniz, o zaman yalnız 1 kuruşla gelir.

15 Günden 15 Güne

TARİHÎ DEDİKODULAR: MUSTAFA ZEKİ PAŞA

Yazan; *Abdurrahman Adil Eren*

Zeki Paşa Abdülhamidin meşhur Tophane nazırı idi. Fakat Zeki Paşa.ya, Abdülhamid nazırı demek hata olur. Zeki Paş Abdülhamidin itimadını kazanmış, fakat hiç bir jurnal vermemiştir. Bilâkis aleyhinde jurnal verilenleri bir takrip ile himaye etmiş, onları korumuştur. Muharrir ve saylav Bay Selim Sırrı bu cümledendir.

Zeki Paşa, Üçüncü Selimin kurduğu Humbarahane okuyucularını koruduğu sırada, Abdülhamide verilen bir jurnal münasebetile, Selim Sırrının Üsküdardaki evi aranmak irade olundu. Zeki Paşa yaverlerinden topcu binbaşısı (sonra kaymakam) Vehbiyi bu işe memur etti ve Üsküdardaki eve gönderirken:

— Selim Sırrının evinde muzur bir kâğıt filân bulursan, hemen mahvedeceksin!

Emrini verdi.

***

Tophane Müşiri Zeki Paşanın maiyetinde on iki sene birinci yaverlik etmiş olan Şekip İsfendiyâr, Zeki Paşanın güzel hatıralarını yadeder.

***

Zeki Paşa, bütün Tophane müşirliğinde her hafta - bir hafta sekmemek şartıyle - vakıtlı vakıtsız Humbarahaneye gider, mektepte herşeyi teftiş eder, gözden geçirirdi.

***

Humbarahane güzel bir adam ve mühendis yetiştirmiş idi: Nafıa müsteşari Hulûsi Bey. Nafıa müsteşarı Hulûsi Bey sevimli, çalışkan, soğukkanlı bir adam idi. Dünya savaşında Nafıaya da güzel işler gördü. Kimsenin hatırını incitmedi.

Zeki Paşa Hulûsi Beyi Humbarahaneye Ders nazırı yaptı. Hulûsi Bey her ne program yapmış ise, Zeki Paşa onu tatbik ettirdi. Abdülhamid devrinden bugüne kadar yapılan şöseleri, köprüleri, şimendiferleri, hep Humbarahanenin yani Zeki Paşanın yetiştirdiği mühendisler inşa etti.

***

Zeki Paşanın yetiştirdiği evlatlar arasında bir de kız vardır. Bu kız mahut Ali Kemale varmıştır. Ali Kemal yalan söylemeği çok sever bir yazıcı idi. Cihan savaşında bir kış gecesi Büyükadada kadınlı, erkekli bir sohbet olmuştu. Dahiliye nazırlığından infisâl etmiş olan Ali Kemal de karısıyle bu sohbette idi. Ali Kemal mutadı olduğu üzre yine bir yalan savurdu. Yalan sırıttı. Mecliste birçok kimseler vardı. Hususile Ajans Otoman namıyle yadolunan Hüseyin Tosun da orada hazırdı. Faziletli kız Ali Kemalin yalanlarına dayanamadı:

— Ali Kemal Bey!.. Hiç insan olan yalan söyler mi?

Diye kocasına hitap etti. Bu kız babasının ahlâkına varis olmuş bir kız değil midir?

Hüseyin Tosun ertesi günü bu vak'ayı herkese anlattı.

***

Zeki Paşa kolağası iken Büyük Reşit Paşaya damat olmuş, nikâhı kıyılmış idi.

Fakat, kızın babası ve Büyük Reşit Paşanın en küçük oğlu olan Mazhar Paşanın talebi üzerine Necmiye Hanımı boşadı.

Vakta ki 1886 - 1887 de Zeki Paşa Tophane Müşiri oldu. Mazhar Paşa ve evi halkı döğündüler: "Böyle güzel ve büyük adamı nasıl oldu da elden kaçırdık?„ dediler. Mazhar Paşanın kapı halkı içerisinde bu işe en çok döğünen köle Süleyman oldu. Halbu ki, gel zaman, git zaman köle Süleyman Zeki Paşanın yerine geçti.

***

Necmiye Hanım Zeki Paşadan boşandıktan sonra Arif Beye vardı. Arif Beyden boşandıktan sonra da babasının kölesi Süleyman ile nikâh oldu.

***

Büyük Reşit Paşanın en küçük oğlu Mazhar Paşa askerlikten mütekait idi. Boyacıköyünde ve Anbarlı civarındaki Angurya çiftliğinde münzeviyane yaşardı.

Büyük Reşit Paşa, Tesalyada Tepedelenli Ali Paşa metrukâtından yedi çiftlik bıraktığı gibi [1] Silivri dahilinde de Angurya, Anaşa, Türkeşe çiftliklerini bırakmış idi, Yanya'da Parga çiftliğinde de bir hissesi vardı.

[1] Bu çiftliklerin en büyüğü Domenik çiftliğidir. 1896 da Yunan muhrebesinde meşhur olan Milona Boğazına yakındır.

İki Seyirci arasında:

— Arkadaş! bu müsamerede rol alan acaba kimlerdir?

— Beyoğlunun en büyük terzi ve berberleridir...

— Anlamadım?..

— Anlaşılmıyacak ne var?.. Gördüğün bir müsamere değil.. Onlar, sonbahar için çıkaracakları tuvalet ve saç modalarını prova ediyorlar...

Her yerde kaçakçılar:

Anne kuş: — Yavrularım! yuvadan çıkmayın! Sakın uzaklara gideyim demeyin; o dakika kurşunu yersiniz!..

Yavrular: — Memlekette nizam kanun yok mu Anneciğim? Bu mevsim av yasak değil mi?..

Anne kuş: — Kaçakçıları unutuyorsunuz galiba!..

Me..ded!.. - Mes Dettes:

Dilenci — (Yanık bir sesle gazel okur:)

Bana bir pir dedi ki içme güzellerle şarap;
Her kadeh başına bir buse kiraş eylemese!..
Me..ded!...

(Apartman penceresinde oturan Fransız kadını kocasına): — Kocacığım! mes dettes (*) diye feryat eden şu dilenciye ihtiyacını ver de sustur!..

(*) "Mes dette„ Fransızcada "borclarım„ demektir.

Gazeteyle müşteri celbi:

Arabacı — Götürelim bay!... Hem ucuz, hem tehlikesiz..

Müşteri — Büyükdereye gidiyorum; otobüsü tercih ederim.

Arabacı — Galiba son günlerde Maslak asfalt yolunda olan vukuatlardan haberdar değilsiniz! (elindeki gazeteyi uzatarak) Bir göz gezdiriniz!. Bir göz gezdiriniz!.

BİR BAYRAM ARİFESİ

◆

Büyük Hikâye:

◆

— II —

Ve sonra başı ᴲ ihtiyara çevirdi :

— Hüsnü ağabey midir, nedir, bana merak oldu, yahu!

— Nesini merak ettin?

— Merak edilmiyecek gibi mi be birader ?

Sarışın, çökük yüzlü ihtiyar, cebinden çıkardığı paketi uzattı :

— Bir cigara tellendir bakalım.

Kara yağız, cigarayı aldı, dudaklarının ucuna yerleştirdi, yaktı :

— Anlat. Şu acayıp adamı...

İhtiyar da bir cigara yakmıştı; cigaranın külünü serçe parmağıyle vakit vakit silkiyor, gözleri dumanlara dalarak anlatıyordu :

— Evet, ona, bir acayıp adam da diyebiliriz! Neden acayıp? Onun, senden, benden, ötekinden berikinden ne farkı var? Bazı halleri, herkesinkine uymuyor da, onun için mi? Garip, acayıp gördüğümüz hangi halleri? Artık onun orasını pek bilmiyorum. Bildiklerimi anlatayım sana. Hüsnü ağabey, yaşlı adamdır; fakat değme gençlere taş çıkartır. Kimse ile kötü kişi olduğunu gören, bilen yok. Herkesle iyi geçinir. Emanet kabul etmez. Bunlar, huy işte... Onun en büyük siniri, bayramdan kaçmaktır.

İhtiyar adam, boynunu bükmüş, arkadaşına bakıyordu:

— Arifeden bir gün önce, Hüsnü ağabeyin hali değişir; rengi, tavrı döner. Artık yerinde duramaz olur. O akşam, sair akşamlardan daha erken kahveden çıkar, arife günü, ve bayram günleri hiç görünmez. Haydi buralarda görünmüyor, diyeyim, peki nerelere gidiyor? Bayram münasebetile her semte gidenler bulunur. Bir gün de; Hüsnü ağabeye filân yerde rasladık! Yahut falân yerde gözümüze ilişti! diyene tesadüf etmedim. Bayram gelince, arife gününden itibaren Hüsnü ağabey, sırra kadem basar, ve bayram ertesi, yine eski haliyle çıkar görünür.

Yoldan geçen bir tanıdık, beni çağırmıştı, kalktım, bahçeden çıktım.

Fakat Hüsnü ağabeyin hayali, gözlerimin önünden gitmiyor; bir gölge, bir buğu, hattâ bir koku gibi beni her yerde kovalıyordu.

Hüsnü ağabeyle dosttum; yalnız, o kadar... o, hakikaten kimdi?.. Onun hakkında beslediğim bütün zanlar, ihtimaller, birden değişivermişti.

Onun sinirini, illetini, huylarını düşünüyordum. Kahvede yatmadığını ben de duymuştum. Hüsnü ağabey gibi, temiz ve titiz bir insan, tütün ve tenbeki kokulu, pis havalı, kirli bir yerde, elbette yatamazdı. Kapısı ve pencereleri kapanınca taban tahtalarından çatı kirişlerine, çatlak muşamba pekelerden kaba hasır sandalyalara kadar, her köşesi ve her parçası ayrı ayrı kokan bu iğrenç dam altında yatmak için, insanın pek hayatî bir mecburiyet karşısında kalması lâzım gelir.

Hüsnü ağabey, böyle mecburiyetlere bile boyun eğecek bir adama benzemiyordu. İlerilemiş yaşından umulmıyan dinçliği, çevikliği, onun temiz yaşamakta ve ayak direyişinden olduğu muhakkaktı.

Hüsnü ağabeyin, bir çöp dahi emanet kabul etmemesi, bir sinir, bir illet değil, bir akıllılıktı. Emanet almakla, başı derde girecekti. Emanet almadığı halde, ona, kimse gücenik değildi. Ve herkesle iyi, hoş geçinebilmesinin sebeplerinden biri ve belki başlıcası, onun bu çekingenliği olduğuna inanıyordum.

Bayramdan kaçmasını da pek şaşılacak bir sinir, bir illet telâkki etmiyordum. Çünkü umumî günlerin telâşından, kalabalığından kaçan, hattâ korkan birçok insanlar vardı. Hüsnü Ağabeyin de, bu tabiatta bir insan olması, pek fazla şaşmağa değmezdi.

Demek ki Hüsnü ağabey, bayram gelince, daha arife gününden, ücra bir yere çekiliyor, başını dinliyor, ve telâş bitip kalabalık, kargaşalık geçince, o da ortaya çıkıyor.

Yalnız, sarışın, çökük yüzlü ihtiyarın sözünün bir kısmı burgu gibi kafamın içini oyuyor :

« Arifeden bir gün evvel, Hüsnü ağabeyin hali değişir; rengi, nevri döner. Artık yerinde duramaz olur. O akşam, sair akşamlardan daha erken kahveden çıkar, arife günü ve bayram günleri hiç görünmez. Bayram ertesi, gene eski halile çıkar, görünür?»

◆

Yazan:

MAHMUD YESARİ

◆

Neden? Hüsnü ağabeyin değişişindeki sebep ne? Ne olabilir?

Onun bayramdan kaçışı, sadece çekingenlik, bir huy değil...

Hüsnü ağabey, o güne kadar, benim için, sadece bir yalnızlık, bir kahve arkadaşıydı. Ve o zamana kadar düşünmediklerim, birer birer kafamın içinde kaynaşmağa başladılar :

Hüsnü ağabey kimdi?.. O, köye ne zaman gelmişti? Eskiden ne yapıyordu? Nereliydi? Onu, eskiden tanıyan yok mu idi? Bir tek tanıyan da çıkmamış mıydı?

Köyde tanıdıklarımdan bir kaçına sordum, hemen hepsi ayni cevabı verdiler :

— Hüsnü ağabey mi?.. Vallahi köyümüze ne zaman geldiğini pek iyi bilmiyoruz. Eh, şöyle böyle on, on beş sene oluyor galiba!.. Bu kahve eskiden de vardı. Hüsnü ağabey, eski kahveciden devren aldı... Pekaz bir peştemallık vermiş. Eski kahveci zaten bırakacakmış.. Hüsnü ağabey, kahvenin içini, dışını biraz temizledi, eski tertibe pek dokunmadı... Fazla parası da yoktu her halde... İşini hesabını bilir adamdır. Allah versin fena kazanmıyor... Gelgelelim, gene eski tertibi bozmağa yanaşmıyor... «Halkı, alıştığından yadırgatmamalı!» diyor Tuhaf tufaf fikirleri vardır Hüsnü ağabeyin...

Bir ahbabım, benim sorduklarıma, benimle beraber şaşıverdi :

— Sahi yahu! Hüsnü ağabey, köye ne zaman gelmişti? On seneden fazladır onu burada görüyorum. Ne zaman, nereden, nasıl geldi? Doğrusunu istersen, buralarını hiç hatırlamıyorum... Tahmin edebildiğim şu. Hüsnü ağabey, köye geldi, ve aramıza karışıverdi, bu muhakkak... Belki de geldiği günden itibaren ona, herkes: « Hüsnü ağabey!» demeğe başladı... Ona karşı, bir yabancılık duymıyarak... Bazı garip, tuhaf halleri vardır ama, ne melâzım, o da, bizi yabancı tutmaz!

— 2 —

Kış ortası, bir kaç gülümsiyen mavi gök, yine yüzünü ekşitmişti.

Sabahleyin, ince ince çiseleyen yağmur, öğle üzeri çıkan sıkı poyrazla birlikte hızlanmış, ve akşama doğru kara çevirmişti.

Ortalık kararırken, sulu sepkin yağan kar, bir ara, durur gibi olmuş, sonra, birden tipi başlamıştı.

Akşam, eve geç gün dönüyordum. Bir kaç saat içinde, her taraf kar tutmuştu. Ucsuz bucaksız, çevresiz beyazlık göz karartıyor, ve bir duman gibi savrulan tipi, yol kesiyor.

Bindiğim otomobil, güçlükle ilerliyordu. Evin lâmbalarının keskin ışıkları, bir kaç adım uzakta beyaz bir duvara çarpmış gibi cansızlaşıyordu.

Deniz tarafından, boğuk imdat düdükleri geliyordu.

Büyük korkular, büyük tehlikeler, uzak

ve yakın mesafeleri aşarak, insanları, bir bağ gibi biribirlerine bağlayıp birleştiriyor. Denizdekilerin imdat düdükleri; şoförün de sinirlerine işlemiş olmalıydı; durmadan kläksonu öttürüyordu. Araba, birdenbire sarsıldı, geriledi :

— Ne oluyoruz ?

Dememe vakit kalmadan, duruverdi. Şoför muavini, kapıyı açıp dışarı fırlamıştı. Hemen bağırdığını duyduk :

— Yolun üstünde bir adam yatıyor.

Şoför de bağırarak sordu :

— Ölü mü ?

— Daha ölmemiş, ama, burada bırakırsak kıkırdar.

Şoför de, muavininin yanına gitmişti, ben de kapıyı açtım, dışarı atladım. Otomobilin durduğu yerden biraz ötede, üstünü karlar örtmeğe başlamış, bir adam yatıyordu.

Üçümüz birden iğildik. Yüzükoyun yattığı için suratını göremedik. Şoförle muavini, adamı çevirdiler, doğrulttular. Dikkatle baktığım zaman, hayretimden bir çığlık kopardım :

— Hüsnü ağabey !

Şoför de tanımış olacaktı :

— Kahveci Hüsnü ağabey...

— Haydi otomobile alalım, dedim.

Şoförle muavini Hüsnü ağabeyin kollarına girdiler; ve ağır bir çuval taşır gibi onlar otomobile koydular.

Şoför :

— Yol üstünde durmayalım, dedi. Böyle havalar tehlikelidir. Gözgözü görmüyor.

Muavinine döndü :

— Hayri, sen, içeride kal, Hüsnü ağabeyin üstünü başını süpür. Adamcağız, iyice uyuşmuş, vücudunu oğuştur, biraz canlansın.

Şoför muavini, kapıyı açıp dışarı fırlamıştı. Hemen bağırdığını duyduk :
— Yolun üstünde bir adam yatıyor.....

Direksiyona geçtiği zaman sordu :

— Hüsnü ağabeyin dükânına mı ?

Düşündüm; Hüsnü ağabey, dükânı, çırağına emniyet eder çıkardı. Dükânın büsbütün soğuk değilse de ılıkça olması lâzımdı; fakat donmak tehlikesi geçiren ve daha doğrusu atlattığı tehlikenin derecesi ve akıbeti henüz bilinmeyen bir adamın, bir tahta barakada dirilip canlanması pek akla mülâyim gelir şeylerden değildi. Kahveyi ısıtmak kabil olsa, hastayı yatıracak yatak, şilte bulmak müşküldü. Dükânda, çırağın ne şerait altında yattığı da ayrıca düşünülmeğe değer bir mesele idi.

Şoföre :

— Bizim eve çek, dedim.

Hüsnü ağabey, halâ baygın gibiydi; şoför muavini ile birlikte, onun paltosunun üstündeki karları silktik; vücudunu oğuşturmağa başladık.

Yorgun teneffüs biraz düzelmeğe başladı. Fakat gözkapaklarını açamıyordu, vücudu vakit vakit ürperiyordu.

Şoför muavini, yüzüme baktı :

— Çok üşümüş... bakın, nasıl titriyor?

— Titremesi, kendine geldiğine alâmet..

Lâkırdıya şoför de karışmıştı :

— Şimdi birşey değildir; uyuşukluğu gidip açılınca, titremeği görürsünüz o zaman...

Üçümüz, hemen hemen bir ağızdan konuşuyorduk :

— Burası da sıcak sayılmaz ama, kar talında kalmış bir adam için ocak başından farksızdır.

— Birdenbire sıcağa girmesi de doğru değil... yavaş yavaş kendine gelmesi daha iyidir.

— Her halde çok üşümüş.

— Üşümüş te lâf mı ya ? Biz rastlamasaydık, donmuş gitmişti.

— Evet, halâ açılmayışından belli.

— Kaskatı olmuş ! Kolay mı ?

— Sağlam yapılı, dayanıklı adamdır da..

— İçki de kullanmaz. Yol üstünde yığılıp kalması, şaşılacak şey !

— Şaşılmaz; tipi, insanın gözünü alır, sersemletir.

— Az fırtına mı ?

— Peki, bu adam, ne akla hizmet etmiş te, bu havada, dükânından çıkmış?

— Evine gidiyorsa ?

Şoför, yarı dönerek bakmıştı :

— Kimin evini soruyorsunuz ? Hüsnü ağabeyin evi yoktur.

Merakla sordum :

— Evi yok mudur ?

Şoför, karların mütemadiyen örttüğü camları siliyordu :

— Benim bildiğim, onun evi yoktur; gel gelelim, nerede yatıp kalktığını da kimse bilmez. Herkesin bildiği, Hüsnü ağabey, dükânında da yatmaz.

Güldüm :

— Orası malûm !

(Arkası 24 üncü sayfada)

Meğer, Genç Şair ve Yazıcı Sabih Alaçam, Bir Âlem İmiş?..

Sabih Alaçamı bulmak kolay olmadı, eğer görüştüğüm şahıs onun yerine başka birisi olsaydı, bu konuşmadan çoktan vazgeçerdim. Çünkü : (Engin kıyılar) şairini ele geçirmek için İstanbulu dört dönmek lâzım.

Babıâliyi geçerken müsterihane: "kendisini belediyede görürüm!„ diyordum.. Vakta ki kalem odasından içeriye girip te, Sabih Alaçam'ın sandalyasını da ona muntazır görünce: "akılsız başın zahmetini ayak çeker!„ diye düşündüm. Geri dönüp onun bulunabilmesi muhtemel ne kadar mecmua ve gazete idarehanesi varsa hepsini dört döndüm, nihayet tüneldeki Alman kütüphanesinde "Hayne„ nin (Buch der Lieder) ni almak için çekişe çekişe pazarlık ederken buldum. Rahat bir nefes aldım.

⁂

— Dünküler:„"bu gün kü genç nesil içinde bizi tatmin edecek ne bir şair, ve ne de bir edip yoktur!„ diyorlar. Siz ne fikirdesiniz ?

— Ben, yaşım itibarile, ak sakaldan yok sakale gelmiş bir insan değilim. Onun için sualinize vereceğim cevapta belki bitaraf değil, bir taraf görünebilirim.

Sussam bunu ikrar telâkkı ederler. Her ikisini de reddetmek için şunu söylemek isterim ki, ne bugünün yetişen istidadlarını inkâr ve ne de dünün kıymetlerini red doğrudur.

Meselâ: Bir Halit Ziya, bir Tevfik Fikret, bir Cenap Şehabiddin, bir Süleyman Nazif edebiyatımızın merhalelerinden silinemiyeceği gibi; bizi ve bizden sonra gelenleri de ihmal etmemek, üzerlerinde durmak lâzımdır. Yalnız bu noktada şu ciheti unutmamak gerektir ki: biz henuz, bütün inkişaf devirlerini geçirerek edebî bir kemalin olgun meyvalarını vermiş değiliz. Bu itibarla birçok genç arkadaşlarım ile onların üstatları arasında geçen bu vadideki münakaşaları lüzumsuz ve faidesiz bulmaktayım. Bana kalırsa eski - yeni boşboğazlığını bir kenara atıp, bizden sonra geleceklere, nisyane mahkûm sönük birer isim yerine yaşıyacak eserler bırakabilirsek, o zaman iddia etmiye yeltendiğimiz liyakatı göstermiş oluruz.

— Dünküler içinde, bugünkü nesli tatmin etmiş veya eden liyakatleri söyler misiniz ?

— Sualinizin cevabını tamamen bana göre bir hüküm olmak, ve hiçbir zümre veya şahsın tercümanı bulunmamak şartıyle verebilirim.

Romanda Halit Ziya ön plânda gelen bir teknisyendir.. Hüseyin Rahmi inkârı mümkün olmıyan bir kıymettir.

— Ben, yaşım itibarile, ak sakaldan yok sakala gelmiş bir insan değilim ...

Fakat, kendisinden bahsederken hiç te eski addetmiyerek anlatabileceğim Yakup Kadri, bence şudur: Bütün eserlerinde, muvaffakiyet derecesi ne olursa olsun, onun romanlarında esrarıengiz bir hava içinde ifade edilen bütün bir cemiyetin mânâ ve ıstırapları o kadar doğru, o kadar anlayışlı ve o kadar san'atkâranedir ki, Yakubu beğenmemek ve unutmak imkânsızdır.

— Fikrinizi bir misal ile tevsik etmez misiniz ?

—Misale hacet yok dostum. Yakup Kadrinin bütün eserlerinin bende bıraktığı intiba budur. Açıkcası yazılarının hepsi serapa Yakup Kadridir.

Hikâyede tek bir isim verebilirim size: "Ömer Seyfeddin». Hattâ, Bay Ali Canip, Ömer Seyfeddinin vefakâr bir arkadaşı olmak ve onun hakkında kitap yazmış bulunmak sıfatıyla, edebiyat tarihimizde yer alacak adamdır.

Şiir de, son günlerin modasına uymak lâzımsa Abdülhak Hâmid demek lâzım. Fakat, ben san'atta samimiyetsizliğe yer vermediğim için Tevfik Fikretten bahsedeceğim. İşte bu kadar...

Mamafih yukarıdaki isimleri; sualinizde mündemiç bulunan (Bugünkü nesli tatmin) kazıyesine bir cevap teşkil etmek üzere söylemedim. Bence haddizatinde edebiyat dün ve bugün ile mukayese ve münakaşa olunmamalıdır.

Evvelce gelmiş bulununlar, yetişecekler için bir bilgi menbaı, bir tekâmül vasıtası rolü oynarlar. Vasıta gaye olamaz; Yakup Kadriye belki hayraniyetim olabilir. Fakat, bu onunla iktifa etmek demek değildir. Hele bizler için, yakin tarihten çok uzaklara gitmek, bütün Doğu kültürünün mebadisine ve ayni zamanda Batı - bilhassa Cermen - kültürüne varmak kat'î suret te lüzumludur. Bu noktada ben tamamen üstad M. Turhan Tan'ın fikrindeyim. O da, bir mecmuaya verdiği mülâkatında "Doğu ve Batı kültürleri tamamen hazmedildikten sonra san'at'kârlık iddiası serdedilebileceğini ve bu sermayeleri iktisap etmiş bir baştan çıkan eserin bir kıymet, bir eseri san'at olabileceği„ noktai nazarını müdafaa ediyordu ki; bence üstat tamamen haklıdır.

Talân bir ümittir, bir kıvılcımdır. Bu kıvılcımı körükleyen yel bilgidir. Bana kalırsa bazı arkadaşlarımızın affedilmez hataları buradadır:

Dört kelimeyi bir araya getirmekle san'at eserleri vücude getirilmiş olmaz. Bu hususta istidadın rolü yanında ilim de, at başı denecek derecede beraber gitmelidir. Dünya nimetlerinin en büyüğü: olgun bir kafaya sahip bulunmaktır. Biz edebiyat müntesipleri, ne zamanki bu hakikatı tamamen anlarız,

◆

Yazan:

Niyazi Acun

◆

— Hafızam hiç zayıf değildir. Fakat ne yapayım ki ....

işte o zaman hem şimdilik boşu boşuna gürültüsünü yaptığımız yenilik iddiasında hak kazanmış oluruz, hem de eski dediklerimizden dudak bükmeleri yerine, hakkımız olan takdiri elde etmiş bulunururuz.

— Birşey nazarı dikkatimi celbetti azizim Sabih Alaçam. Şairlerden bahsederken yalnız Tevfik Fikretin ve Abdulhak Hâmidin isimlerini verdin.. Tanzimat edebiyatı devrinden bugüne kadar gelen şöhretlerden, başka hiç kimseyi hatırlamıyor musun acaba?

— Hafızam hiç zaif değildir. Fakat ne yapayım ki işaret ettiğiniz zaman içinde, vasatın üstünde kalan Fikretle Hâmidden başka kimseyi göremiyorum. Yoksa şu veya bu isimlerden bahsetmek pek âlâ mümkündür.

Ancak, arkadaş hatırı için kendime başkalarını güldürmeye niyetim yok. Eski bir tabirle "âdatı beldeye„ uyamıyorum. Çünkü, Babıâlide modadır: röpertaj, mülâkat, anket oldu mu; hemen eşidostu medhü sena havası başlar. Çok rica ederim bu sualde ısrar edip: «Vay! beni medhetmemişsin!» diye şair arkadaşlarla aramı bozma.

***

Sabih Alaçamın bu mevzu üzerinde konuşmamayı tercih ettiğini iyi anlamıştım, onun, zaten huyu da biraz acayiptir.. bir bahisten veya bir muhataptan canı sıkıldı mı, kalkıp yürüyüverir. Çaresiz mevzuu değiştirmek ve biraz da afakî görüşmek istedim. Kendisi, hem şair ve hem de nasır olmak itibarile, nesir veya nazmı mı tercih ettiğini.. yazılarını nasıl ve ne gibi şerait altında yazdığını? sordum.

O zaman yeğenim Muâllâ imdadıma yetişir...

O, gülümsiyerek şu cevabı verdi:

—Nesirlerimi oturur, hiç kimsenin refakatini arzu etmeden, yazarım.

Şiire gelince, poezi benim için bir ruh krizidir. Bu hastalığı, bazan giderilmez bir ihtiyaç halinde hissederim. Bu ihitiyaca ihtilâç demek daha doğrudur. Vezin, kafiye ve mısraların içinde kanad çırpan şiirin geniş mefhumu, bütün konsiyanımı istilâ eder.

Fakat, bu hücum beni o kadar gayri maddî bir âleme götürür ki âdeta tembelleşirim. Yahut asabî asabî dolaşırım.

O zaman yeğenim Muâlla imdadıma yetişir, ben söylerim o yazar; yazar amma zavallı kızın elimden çekmediği yoktur. Çünkü çok zaman, ağzımdan çıkmayan kelimeleri de söylediğimi farzederek:

— Neden eksik yazıyorsun?.. der, çocuğu üzerim.

Ne ise, Muâlla ile barışmamız kolay oluyor; ve inatcılığına rağmen hem benim.. hem de çikolatanın hatırı için, tekrar kalemi eline alıyor.

YAMAN BİR MUSİKÎ MERAKLISI

ESERİNİ PROVA EDEN BİR ROMANCI

Hikâye :

Yazan:

İLHAN S. TANAR

Nesrin, istasyona geldiği zaman tren kalkmak üzereydi.. Düdükler çalınıyor, kapılar kapanıyordu. Lôkomotif, çıkacağı yolculuktan hoşlanmıyormuş gibi, burnundan solumağa, homurdanmağa başlamıştı.

Birinci mevki kompartmana giderek geniş, kırmızı kadife kanapeye kendisini atarcasına oturdu; ve başını kanapenin arkasına yaslıyarak gözlerini kapadı.

Yorucu bir temmuz havası bütün vücuduna bir halsizlik, kesiklik veriyordu. Gözleri kapalı olduğu halde, kompartmanda kendisinden başka kimsenin olmayışına, Bostancıya kadar rahat rahat gideceğine sevinirken; kapı hızla açıldı ve içeriye önce birçok paket ve büyük bir demet gül, sonra da genç bir kız girdi. Genç kız, taşıdığı paketleri ve çiçeği kanapenin arkasındaki raflara yerleştirip te yüzünü Nesrine dönünce, kompartmanda iki çığlık birânde çınladı :

— A, Nesrin!

— Leylâ! Nereden çıktın?

İki genç kız, bu umulmadık buluşmanın sevinciyle bütün yorgunluklarını unutmuşlardı.

— Senelerce biribirimizi görmeyip te, şimdi trende karşılaşmamız ne hoş tesadüf! Hani sen de pek hiyanetmişsin doğrusu!. İnsan bir defa aramaz mı? Nesrin gülüyordu :

— Hakkın var. Sen de beni aramadın.. Ama senin meşguliyetin, derslerin var. Ben bomboş oturuyorum. Hep o bildiğin tembel okullu kızım.

— Gördün mü? sen bile hak verdin. Bu sene benim dünyayı görecek halim mi vardı? Üniversitede olduğumu biliyorsun, bir kere gelseydin, ne olurdu?

Tren homurtusunu arttırdı.. yerinde sarsıldı, bir iki defa, ileri geri kımıldadı : Memur haykırdı :

— Tamammmm.....

Nesrin, birdenbire sarararak lâkırdısını yarıda bırakmıştı. Leylâ gülerek arkadaşına doğru eğildi :

— Ne oldun? Niçin rengin uçtu? Yoksa tren hareket ederken korkmak adetin midir?

Nesrin gülmiyordu:

— Bu kelimeyi işitmemek için trene binmiyordum., bugün, artık, tesir etmiyeceğini umarak nasılsa bindim. Nefret ediyorum o kelimeden.. duymak, işitmek istemiyorum...

— Hangi kelime bu kuzum?.. neler söyliyorsun!

— «Tamam» kelimesini duymak asabımı harap ediyor.

Öyle acı bir hatırası var ki bendel.

Leylâ hayretle ona doğru eğildi:

— Biribirimizi görmiyeli sana ne olmuş böyle? Ne tuhaf konuşuyorsun? "Tamam" niçin sinirine dokunuyor?

Nesrin başını cama dayıyarak, çabuk gösterilen bir filim gebi, trenin her bir adımında değişen manzarayı bir müddet seyrettikten sonra, arkadaşına döndü:

— Seni iki senedir görmedim, değil mi? O halde, romancı Orhan Nedimle tanıştığımı bilmezsin. Fakat, benim, daha okul sıralarında iken bütün san'atkârlara, bilhassa romancılara ve şairlere karşı olan isempatini unutmamışsındır.

— Bilmez olur mıyım? Bir sene hiç unutmam, (Göte) ye aşıktın. Başka bir zaman da Bayorn'a tutularak gecelerce uykusuzluk çektiğini hâlâ hatırlarım. Sabahlara kadar, yüksek sesle Bayron'dan parçalar okuyarak, bütün bir yatakhane halkını uyutmazdın. Hattâ, hatırlamıyor musun, seni bir kitapla evlendirmiştik?...

Çıkardığımız mektep mecmuasının mizah kısmında senin gelin kıyafetinde bir karikatörünü, simokinli ve elli ayaklı bir cilt klâsik şiir kitabile yan yana basıp, altına; "Sonsuz saadetler dileriz!" diye yazmıştık. Senin elinde bir demet çiçek, eniştemiz şiir kitabının kabında da bir beyaz gül vardı. Biz çok gülmüştük amma sen biraz kızmıştın.

— İşte, benim o karikatürle canlandırdığınız huyum, sonradan da devam etti. Amma gittikçe tehlikeli bir şekil alıyordu. Çünkü artık, ölü sanâtkârları değil, dirilerini seviyordum. Bazan da ölü ve diri bütün bu büyük adamların en beğendiğim cephelerini ayırıp, kendi kendime yepyeni bir "İdeal dahî" yaratıyordum. Bir gün romancı Orhan Nedim ile karşılaşınca, hayalimde, bir gün alnı, bir gün gözleri ve elleri teşekkül ederek vücude gelen ideâlim ile karşı karşıya geldim. İdeâlim canlanmış, hayal, hakikat olmuştu.

Orhan Nedimde, en beğendiğim klâsik tiplerin en hoşuma giden cepheleri, bir araya gelmişti:

Bayron'un küsmüş bir çocuk ağzı gibi hoşa giden bir şımarıklıkla - kabarmış dudakları; düzgün, parlak bir kayganlıkla yükselerek, kırlaşmış saçlarının arasına dalan yüksek alnı; gözlerinin sertliğini yumuşaktan yuvarlak bir çenesi vardı.

Sonra, ben onun kadar tabii hayata yakın, canlı bir uslûble yazan muharrire hiç raslamadım.

Bir gün ona, bu hususiyetinden bahsettiğim zaman:

— Ben, demişti, tasarladığım vakaları önce yaşar, prova ederim, sonra sonra yazarım. Vakaları ve birtakım hâdiselerin insanlar üzerindeki tesirlerini, Psikoloji kitaplarının gösterdiği yolda gözüm kapalı yürüyerek değil, hayat yolundaki tecrübeye dayanarak yazdığım için, eserlerim hayatın ta kendisidir.

Biribirimizi gittikçe daha sık görmeğe başlamıştık. Onun benimle alâkadar oluşuna sevinmekle beraber, içimde bir şüphe de vardı: Acaba ben mi aldanıyordum? Onun gibi hayatı görmüş, anlamış, yaşı haylı ilerlemiş bir fikir adamı nasıl olur da benim gibi çocuk denecek kadar genç, manasız bir kızla alâkadar olabilirdi? Muhakkak ki bu benim romantik ruhumun bir kuruntusu, bir zevkiydi. Fakat bilsen Leylâ, aylarca bu kuruntu benim hayatımı nasıl doldurdu, nasıl canlandırdı?

Bana bazan:

« Siz, diyordu, eski bir İtalya ressamının tablôsundan fırlamış bir Meryeme benziyorsunuz!». Bazan da:

" Bir roman daha yazarsam, kahramanı tıpkı size benziyen bir genç kız olacak!" derdi.

Bütünn bir kış, böyle tatlı bir "Orhan Nedim" sarhoşluğuyle geçti.

Mayıs sonunda biz yine her zamanki gibi Erenköyüne taşındık. O İstanbuldaydı.. Eskisi gibi sık sık görüşmüyorduk.

Hanımeli kokularıyle ağırlaşan sıcak bir haziran günüydü.

Bahçede, büyük ıhlamurun altındaki hamağa uzanmış, elimde onun kitaplarından biri, yarı okur yarı düşünür bir vaziyette tembelleşiyordum...

Birden, bahçe kapısı gıcırdıyarak açıldı.

O tarafa döndüm. O ânda, sanki bütün kanım tepeme çıkmış gibi, başım yandı.. Yüzümden alev çıkıyordu.

Gelen, Orhan Nedimdi.

Karşılamağa giderken, çarpıntımın sesini duyarsa diye âdeta korkuyordum.

Elimi bırakmadan ıhlamurun altına doğru yürüdü. Bakışları her zamankinden daha kuvvetli, sesi ağır ve boştu.

— Bayan Nesrin! dedi, buraya gelinceye kadar çok düşündüm.. Günlerce kendi kendimle mücadele ettim. "Ak saçlarından utanmıyor musun, be adam?" diyordum kendi kendime! "Ayıp, ayıp sana! O çocuğa bunları nasıl söyliyeceksin?"

Ağır ağır konuşuyor, her cümleden sonra gözlerime bakıyordu. Yüzünde suçlu bir çocuk ifadesi vardı. Ben ne oluyordum o esnada, Leylâ, sana nasıl anlatayım? Dünyanın en mesut insanıydım, etrafımda her şey sanki gülüyor, kameriyenin sarı gülleri, parmaklığı saran hanımelleri havayı başdöndürücü kokularla dolduruyordu. Rüyada mıydım?

O, elimi bırakmadan devam ediyordu.

— Fakat, bayan Nesrin, bir gün geldi ki, artık ak saçlarımdan,, gözlerimin etrafını saran buruşuklardan utanmaz oldum ve sana koştum; itiraf ediyorum: Sensiz yaşıyamıyacağım. Seni görmemek benim için diri diri toprağa gömülmektir. Sen de.. beni.. biraz.. belki.. alay edeceksin.. Fakat dinle..

Ben artık dinleyemiyordum. Gözlerimden yaşlar iniyordu:

— Her zaman sizinle beraber olabilmek benim için en büyük saadet... Size lâyık olabilseydim... diye kekeledim.

Bana doğru biraz daha eğildi:

— Demek benim gibi ak saçlının kalbini kabul ediyorsun?..

Kanım başıma inip çıkıyor, birşeyler oluyordum. Bütün genç kızlık hulyalarım birden hakikat olmuştu. Dudaklarım o kadar titreyordu ki, birşey söyliyemedim.. iki elimi birden ona uzattım.

O zaman ne oldu, Leylâ, ne tahmin edersin?

Hayır hayır hiç biri değil.

Orhan Nedim geri geri çekildi.. Gözlerinde kurnaz bir gülüşle, benden bir kaç adım öte de durdu :

Tamammmm! dedi.

Evet.. "Tamam" dedi. Ne bir kelime fazla, ne bir kelime eksik! Bitirdiği heykelin karşısına geçip te uzaktan seyrettikten sonra, meydana çıkardığ eserden memnun bir tavırla "Tamam!" diyen san'atkâr gibi; gözleri yarı kısık, dudaklarının kenarında mağrur bir gülüşle bana öyle bir bakışı vardı ki... Ben donmuş kalmıştım. Ona doğru uzattığım ellerimi bile çekemedim.

O tekrar konuşmasa, belki de bir heykel gibi saatlerce ayni vazivette kalakalacaktım.

— Bayan Nesrin! kızım, size bu gün bir şaka yaptım. Genç insanlar, bizim gibi ihtiyarların kusuruna bakmaz, değil mi? Beni mazur görürsün. Size söylemiştim ya: yeni romanımın kahramanı size benziyecek diye. İşte o eseri yazmağa başladım.

Arkadaşlar: "kabil değil, o kadar genç bir kız senin yaşında adamı sevemez!" diye iddia ettiler. Ben de, her romanım gibi, bunu da yazmadan önce yaşamak için size küçük bir şaka yaptım. Ve arkadaşların haksız olduklarını isbat ettim. Bu provada bana yardım ettiğiniz için size pek çok teşekkür ederim. Allaha ısmarladık, bayan Nesrin. Beni affedin; ben roman yazan bir adamım.. Yazmak için yaşarım.

İşte, Leylâ, böyle! Şimdi "Tamam" kelimesinden nefret etmekte haksız olmadığımı, hayatımın en heyecanlı bir ânında, beni bir kurşun gibi beynimden vuran o kelimeye karşı olan kinimi, gayet tabii buluyorsun, değil mi?

ÇOCUKLARI KURTARMA YURDU

İstanbulun, aile disiplininden ve okuldan mahrum kalan, çocukları için belediyenin orijinal; ve orijinal olduğu kadar da geniş mikyasta faydalı bir müessesesi var: Çocukları Kurtarma Yurdu.

Yurd hakkında müessese tabirini kullanıyorum. Çünkü, burası okul kelimesiyle - haddızatinde içtimaî faydası yüzde yüz mevcut bir okul olmakla beraber - ifade edilemez. Hele maarifcilerin ve halkın anladığı manada okul hiç değildir. Çatısında 13 ilâ 18 yaşlarında 85 çocuğu barındıran yurdun verdiği bilgi: umumî mahiyette malûmat sahibi olmak seviyesindedir ve halk okulları derecesindedir. Fakat, çocuklara, burada:

"Gel, sıraya otur, dersini ezberle!„ demek yoktur. Kurtarma Yurdunun tedris sistemi hakkında Direktör Bay Kâzım Zafir Yenerdem, bakınız ne diyor:

—Çocuk arzu etmeden ders verilmez. Mürebbi çocuğu hazırlamağa; ve çocuğa bizzat, diğer arkadaşları arasına katılarak okumak arzusu izhar etmek yollarını telkine mecburdur.

Çocuklar yurda alındıktan sonra önce ihzar ve sonra müşahede safhalarından geçirilir. İhzar, zihnî mahiyeti haizdir. Islah ise "pesişik„ yani ruhîdir.

Bizim, elimizin altına alarak yetiştirmek ve cemiyete faydalı bir uzuv olarak hayata çıkarmak istediğimiz çocukların, daimî bir dikkat ve ihtimamla terbiye; ve hattâ ruhî tedaviden geçirilmeleri lâzımdır. Bu ise, zannedildiği kadar kolay ve her mektep mualliminin yapabileceği bir iş değildir. Nitekim, yurdda muallim yoktur, mürebbî vardır. Bir kelime farkıyle anlatmak istediğim bu cihet, bize yarıyacak muallimin ne gibi evsafı haiz bulunmasını gösterir kanaatindeyim.

Yazan:
Sabih Alaçam

—Mektepten çıkanların hariçteki, yani hayattaki mnvaffakiyetlerinin derecesini öğrenebilir miyim?

— Önce, şu mektep tabirinden vazgeçin. Benim başında bulunduğum müessese yeni bir terbiye sistemiyle, ve bildiğimiz klâsik okul stiline uymıyacak bir tarzda idare olunmaktadır. Bu hususta en ileri gidenler Amerikalılardır. Bu tarzda ki müesseseler orada geniş bir içtimaî in- kişaf vasıtası olmuş, muvaffakiyetli neticeler elde edilmiştir. Biz ise, daha ileri gitmek istedik ve gittik de.. Amerikalı dostlarım bile aynı şeyi söylemişlerdir. Çünkü, Amerikada da bu kabil yurdlar ile hayat arasında bir pencere açılmış değildir. Kurtarma müesseseleri, nihayet kendi duvarı içinde kalan birer ıslahhane mahiyetini geçememiştir; ancak hayır cemiyetlerinin muzaharetile mevcudiyetlerini idame etmişlerdir.. bu tarzda verimler almışlardır. Biz ise, yurdu, tamamen hayatın içine açılan ve çocuklarımızı, bonservislerini verip te mezun yapıncıya kadar çalışmak, iş sahibi olmak, yetiştirildikleri sanat şubelerinde - triko tajçılık, saraçlık, marangozluk gibi - rekabetten yılmaz kuvvetlere sahip olacak kadar; hayat mücadelesi nedir bilir bir tarzda ortaya atan bir müessese haline getirdik.

Yurddan mezun olan her çocuk hayatta muvaffak olmuş, kendisine iş bulmuş ve çalıştıkları yerlerde iyi bir tesir bırakmıştır.

Bay Kâzım Zafir Yenerdemin iş odasında karşı karşıya oturmuş, bunları konuşuyoruz. Bir ara masanın üzerinde duran albümlere şöyle bir göz atayım, dedim. Bu tetkik, benim için cidden enteresan oldu. Bir tanesinde

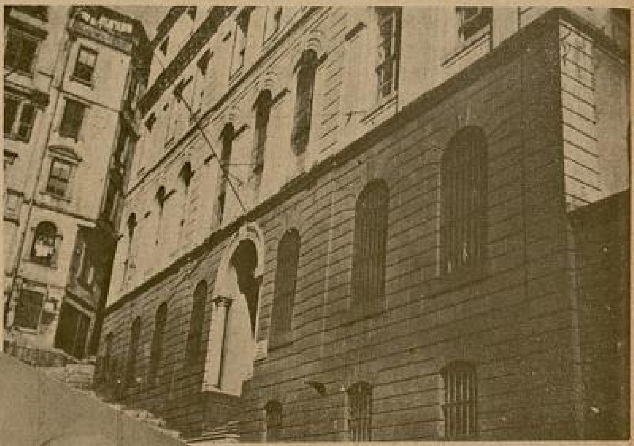

"Kurtarma Yurdunun„ tedris sistemi hakkında direktör Bay Kâzım Zafir Yenerdem, bakınız ne diyor...

Meselâ bakın: Galatada Kâğıtçı sokağının geceleyin alınmış bir fotoğrafı.....

Bu sokak esrarkeşlerin, kumarbazların, katillerin yatağıdır. Bir çok çocuklar buradan toplattırılmıştır.

bugün hâlâ Yurdda bulunan, veya Yurdu bitiren çocukların henüz "Sokak çocuğu!„ damgasını taşıdıkları zaman alınmış resimleri var. Diğerinde de Kurtarma Yurduna, oranın hayatına ait resimler mevcut. Bu iki ve biribirine yabancı âlemin objektifle tesbit edilmiş jestleri üzerinde durmak gerekli. Bunlardan bazılarını okuyucularımız bu sayfalarda görüyorlar... Meselâ bakın Galatada Kâatçı sokağının geceleyin alınmış bir fotoğrafı. Bu sokak, esrarkeşlerin, kumarbazların, katillerin yatağıdır. Birçok çocuklar, buradan toplattırılmıştır. Her türlü mesaviyi çocuğa aşılıyabilecek bir yer olan Kâatçı sokağının dekoruyle, yurdun sıcak ve samimî çatısını mukayese edebilirsiniz. Bu fark gözle görülür, elle tutulur denecek kadar bariz bir hakikattır.

Albümleri karıştırırken birşey daha nazarı dikkatime çarptı: Heybeliadanın çamlıkları arasına kurulan kamp. Yaz günlerinin tatlı seması altında, tam bir sayfiye ve eğlence hayatı geçirmek; hepmizin imreneceği bir nokta. Yine yurd direktörü Kâzım Zafir Yenerdemin verdiği izahata nazaran, 15 temmuzda başlıyan kamp eylülün sonuna kadar devam ediyormuş. Senenin her mevsiminde, hayatını kazanmak için, geceli gündüzlü çalışmak mecburiyetinde kalan; hattâ bazan pazar günleri bile vazife alan bir insan sıfatıyle, yurd çocuklarına gıbta ettim.

Sayfiye hayatı ve gezmek mefhumunun tedaisi ile olacak, yurdu gezmek arzusunu izhar ettim. Aşağı indik. Yurdun yemekhane, yatakhane, hamam ve banyo mahallerine tahsis edilen kısma geçtik. Mutfaktan gelen iştaha açan kokularır içine, ahçıbaşının beyaz önlüğü, çocuklar için bir saadet sembolü gibi karışıyor. Aynı katta yemek salonu ve soğuk su akan yıkanma yerleri var. Fakat, dikkat ettim, musluklarm altlarındaki bazı küvetler kırık, tamir ediliyorlar. Yurd direktörü bu hususta şöyle bir esbabı mucibe serdetti:

— Bizim çocuklarımız yurdun atölyelerinde çalışıp bir sanat elde etmek için geçirdikleri çıraklık zamanlarında, sadece teknik bilgilerini tenmiye etmiş olmazlar. Aynı zamanda piyasa ile temas halindedirler. Çünkü atölyelerimizi doğudan doğruya biz işletmeyiz. Hariçteki iş sahiplerine veririz. Çocuklar bu suretle, bilfiil iş hayatına atıldıkları zaman, çok kolay muvaffak olurlar.

— Çocuk haddızatinde tahripkârdır. Fakat bizimkiler iki misli fazlasıyle kırıp dökücü.

Yemekhanede enteresan bir vakaya şahit oldum. Direktörün gözlerine, bir yerde kalmış ufacık bir ekmek parçası ilişti. Bu hal, onun için büyük bir hâdise mahiyetini iktisap etmişti: "Ne için tam manasıyle matlup olduğu veçhle temizlik ve intizama riayet olunmamış!„ diye. Nihayet mesele anlaşıldı. Henüz yemekhane silinmemiş. O zaman hayret ettim ve kendi okul hayatımı hatırladım. Biz, hiçbir zaman "leylî talebe„lik hayatımızda bu kadar temiz bir halde yemekhaneyi terketmezdik.

Orta kata çıktığımız zaman, banyo ve hamam dairelerini gördüm. Buraları için, Bay Kâzım Zafir Yenerdem:

— Bizim lâboratuvarımız! tabirini kullanıyor. Bu teşbihin neden ileri geldiğini sordum. İşte cevabı:

— Mücadelemizin en büyüğünü pislik ile yapıyoruz. Her sabah kalkarken ve her akşam yatarken çocukların yıkanması mecburîdir. Su sarfıyatımız, nazarı dikkati celb edecek kadar fazladır. Fakat buna katlanmak mecburiyetindeyiz. Kışın bile, her gün duş yapan çocuklarımız vardır. Ancak, bunun için çocukların bünyelerinin müsait olması lâzımdır. Aksi takdirde soğuk su banyosunu menneder, ve yalnız sıcak su banyosuna izin veririz.

— Çocukların temizlik ve terbiyeleri hakkında yapageldiğimiz mubahase uzun boylu devam ediyor. Yalnız, sözlerime nihayet vermeden önce, Direktör Bay Kâzım Zafir Yenerdemin bilhassa üzerinde durulmasını istediği bir noktaya temas edeceğim.

Heybeliadanın çamlıkları arasında kurulan kamp!. Yaz günlerinin tatlı seması altında, tam bir sayfiye ve eğlence hayatı geçirmek....

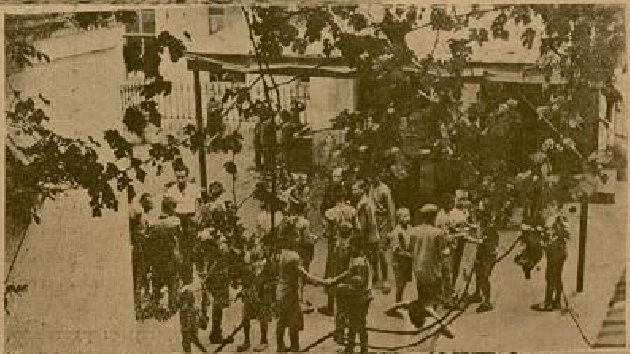

15 Temmuzda başlıyan bu kamp, Eylülün sonuna kadar devam ediyor. Senenin her mevsiminde, hayatını kazanmak için, geceli gündüzlü çalışmak mecburiyetinde kalan . . . .

KRALİÇENİN ÖZLEDİĞİ BAŞ

◆

Birdenbire çadırların arasında büyük bir gürültü ve kargaşalık başladı. Vadiye konan İskit halkı bağrışa bağrışa küçük tepeye doğru koşuyordu. Çocuklar ağlaşıyor ve kadınlar düşe kalka, ellerini kollarını sallıyarak bağırıyorlardı:

— Kraliçe geliyor!.. Kraliçeye selâm!. Kraliçe Tomirise selâm!..

Erkekler, harbelerini sallıyarak, ve gözleri neşeden parlayarak gür sesle haykırıyorlardı:

— Kraliçeye koşun!. Kraliçeye koşun!. Kraliçe Tomirise selâm!..

Vadiyi dolduran çadırlardaki en ufak İskite kadar herkes, bu küçük tepeye doğru koşuyordu. Kalabalık sanki sel gibi akıyor ve telâştan, sevinçten biribirini çiğniyorlardı.

Tepeyi, sekiz atlı ağır ağır iniyorlardı. Başlarında beyaz bir at üstünde Kraliçe Tomiris geliyordu. Üzerinde bembeyaz, ipek bir harmani vardı. Belini altın bir kemerle alabildiğine sıkmış ve göğsü sanki bu yüzden ileriye doğru bütün güzelliği ile fırlamıştı. Başı açıktı ve saçları tepesinden ensesine doğru parlayıp köpürerek uzanıyordu. Yüzü bir ay kadar parlak ve güzeldi. Gözlerinin altı, kadınlara dayanılmaz bir güzellik ve harikulâde bir cazibe ve mana veren, hafif morluklarla morarmıştı. Elinde altın kabzeli bir kılıç tutuyor, ve beyaz atı üzerinde hiç sallanmadan, sağa sola bakmadan, gülmeden, elini kolunu sallamadan geliyordu.

İskitler, küçük tepenin ucuna gelince, hepsi de birdenbire durarak hayretle baktılar:

Kraliçe gülmüyordu. Allahım, bu görülmüş şey miydi?. Kraliçe gülmüyordu.

İçlerinden genç ve taze bir genç kız, buna inanmadı ve sesinin bütün kuvvetile:

— Güzel Kralicemiz, sana selâm!.. diye bağırdı.

Genç kızla beraber herkes, merakla ve heyecanla Kraliçeye baktılar. Kraliçe dizginleri hafifçe çekti ve hayvanını durdurdu. Sonra gözlerini genç kıza çevirdi, uzun uzun baktı. Gözleri buğulu ve dalgındı. Alnını hafifçe kaldırdı ve yüzünü gererek zorla güldü, parmaklarını salladı.

Kalabalık içinden çatlak bir ses

— Büyük Tanrımız Güneş, Kraliçeye neşe versin!.. diye bağırdı.

Kraliçe başını ses gelen tarafa çevirdi, ve kalkık elinin parmaklarını yine hafif hafif oynattı. Sonra kısık, ölü gibi bir sesle:

— Bana yol açın!. diye mırıldandı.

Kalabalık ikiye ayrıldı ve Kraliçe hayvanını ağır ağır sürdü. Herkes susuyor ve Kraliçeye bakıyordu.

Tomiris böyle halsiz halsiz İskit kalabalığı arasından geçerken, birdenbire dizginleri çekti ve durdu. Yüzü bir anda kıpkırmızı kesilmişti. Gözleri parlıyordu. Kılıcı tutan eli titriyor.. ve dudaklarını dişleri arasında kanatırcasına sıkıyordu. Nihayet, boğuk bir çığlık koparır gibi:

— İskitler! diye bağırdı.

Durdu. Etrafına bakındı ve boynunun damarlarını şişiren bir isyanla devam etti:

— İskitler! Kraliçeniz, zavalı Kraliçeniz artık gülmiyecek!.. Ondan neşe, kahkaha beklemeyiniz. Kraliçe Tomiris artık gülmiyecek!.. Bu vadiler, bu Seyhan ovaları bir daha benim neşe ile taşan sesimi işitmiyecek. Çünkü ordularımız İranlılara mağlûp oldu. Oğlum Spargabis esir düştü ve intihar etti. Çünkü ben ordumu ve oğlumu kaybyttim. İskitler!. İskit kardeşler, ağlayınız, benimle beraber ağlayınız!.. Bize gülmek değil, ağlamak yakışır. Ağlayınız, tıpkı şu gökyüzü gibi bahtınızı karartıp ağlayınız.

Hava kararıyor ve bulutlar gittikçe daha koyu bir renk alıyordu. Nerede ise yağmur başlıyacaktı.

Kraliçe Tomiris bağırıp çırpınırken, gözlerinden akan yaşlar, güzel göğsü üzerine düşüyor.. ve sanki göğsünün sıcaklığıyle kuruyuveriyordu.

Onun gibi, herkes ağlıyordu. Kadınların kirpikleri, gözlerinden akan yaşlarla top top olmuştu. Erkekler mütemadiyen gözkapaklarını kapıyor ve önlerine bakıyorlardı.

Kraliçe Tomirisin sesi kısılmıştı.

◆

Anlatan:

HEREDOT

◆

Yazan:

Ragıp Şevki

◆

kelimeleri tane tane sarfederek devam ediyordu:

— Ah, bu intikam müthiş oldu. İran kralı Keyhusrev'in bu intikamı müthiş oldu. O, bir müddet önce benimle evlenmek istedi, «hayır!» dedim. Bu yüzden bize karşı harp açtı. Bin türlü hile ve desise ile döğüştü. Nihayet ordumuzu vurdu. Birçok İskitleri tuzağına düşürerek öldürttü, bir kısmını esir etti. Oğlum Spargabis de hükümdarın eline esir düştü. Benim genç ve mağrur prensim, esaret zilletine dayanamadı ve bir hançerle yüreğini parçaladı. Ah Keyhüsrev!.. Ah, sen kana doymıyacaksın. Sen kana doymıyacaksın.. Benden beklediğin büyük birşey olacak. Benim intikamım, seninkinden daha büyük olacak.. Ağlıyor musunuz İskitler, ağlıyor musunuz?. Hayır, ağlamayın, ben sizin ağlamanızı değil, benim gibi dişlerinizi bilemenizi, intikam hırsıyle yanmanızı istiyorum!.

Yağmur hafif hafif yağıyor ve ovadan nehire doğru büyük bir toz bulutu alabildiğine uçuyordu. Kraliçe Tomiris birdenbire kılıcını kınına soktu, ve iki elini de boynuna götürerek beyaz ipek elbisesinin iki yakasını tuttu ve bir çekişte karnına kadar yırttı. Sonra omuzlarından birerbirer çekti ve bembeyaz vücudu beline kadar bir ay kadar açılıverdi.

Yağmur göğsünün kabarıklıklarına ve yuvarlak omuzlarına sakız gibi düşüyor ve teninin üzerinde damlalar, birer çiğdem gibi parlıyordu:

— Yemin ediyorum İskitler, Keyhusrevden intikam almağa gemin ediyorum!. Siz de benim gibi yemin ediniz, siz de benim gibi ant içiniz!..

Bütün İskitler, kadınlı, erkekli bütün kalabalık tıpkı kraliçe gibi bir anda bellerine kadar çırılçıplak kaldılar. Herkes diz çöktü. Bulutlar arasında ancak sönük bir ışık saçarak duran güneşe doğru döndü ve başlarını gökyüzüne kaldırdılar.

— Yemin ediyoruz!. İntikam almağa yemin ediyoruz!.

Kraliçe Tomiris ayağıyle hafifçe hayvanın karnına dokundu ve kalabalık arasında yeniden yol almağa başladı. Yağmur şiddetlenmişti ve uzaklardan, karşı dağların tepelerinden güneş, sönük bir şekilde ve bulutlar arasında geziniyordu. Kraliçenin yağmurla ıslanan beyaz, çıplak ve güzel vücudu, harukulâde ihtişam ile kabaran göğsü, yağmur tanelerile ıslanıyor ve durgun bir su üzerindeki ayın ışıkları gibi parlıyordu.

.*.

Cenk birdenbire kesiliverdi. İran ordusunun büyük bir kısmı Bidehşan

ovasında yatıyor ve küçük kafileler de dağlara doğru alabildiğine kaçıyordu. Kanlı ve müthiş boğuşmadan sonra İskitlerin boruları ve küsleri zafer gürültülerini çıkarmağa, asker neşe içinde bütün sesile haykırmağa başladı.

Döğüs müthiş olmuş ve İran ordusu birkaç saatin içinde mağlûp edilmişti. Kraliçe Tomiris bir tepe üzerinde İranlıların bozgununu zevkle, hazla seyrettikten sonra nihayet atını ovaya doğru sürdü ve bağırmağa başladı:

— Keyhusrev kaçtı mı?. Keyhusrev kaçtı mı?.

Bir asker Kraliçenin ayaklarını okşıyarak:

— Güzel Kraliçem, Keyhusrev'in ovada ölü, veyahut yaralı yattığını sanıyorum?.. dedi.

— Nereden biliyorsun? Çabuk söyle.

— Ben döğüşürken düşman askerleri bir aralık: "Hükümdar vuruldu, hükümdar vuruldu!„ diye haykırıyorlardı.

Kraliçe tiz bir çığlıkla:

— Heyyy, askerler!.. herkes Keyhusrev'in cesedini arasın?. Bulup getirene on bin altın vereceğim!.. diye bağırdı.

Kraliçe sabırsızlanıyor ve ovaya yayılan askerinin hareketlerini bir bir takip ediyordu. Ah, Keyhusrevi elde edebilse, hele onu sağ olarak ele geçirebilse...

— Askerler, İskitler!. Arayınız, İran hükümdarını arayınız!. Kaçan İranlıları takibe devam ediyorlar mı?.

— Bütün suvariler onların peşinde Kraliçem!..

Ovadan tepelere doğru boğucu bir kan kokusu ve acı iniltiler yükseliyordu. Kraliçe Tomiris beyaz atı üzerinde sabırsızlanarak bir düzüye sallanıyor ve:

— Ah Keyhusrev, senin başını özledim!. Senin başını özledim!.. diye mırıldanıyordu. Yüzünde eski güzelliği kalmamış ve acı, vahşî çizgiler belirmişti. Mütemadiyen dişlerini sıkıyordu.

Birdenbire, ovada gezinen askerlerden biri, boğuk bir çığlık kopardı. Beş on asker o tarafa doğru koştular. Kalabalık çalkandı ve asker, sırtına attığı bir cesedi koşarak getirdi ve Kraliçenin önüne bıraktı:

— İşte Keyhusrev!. diye bağırdı.

Kraliçe dikkatle baktı: Ta kendisi.. Sık siyah sakallı, sarı yüzlü bir insan.. Başında altın bir miğfer ve vücudunda çelik zırh vardı. Fakat bu çelik zırhın omuzu parçalanmış, göğsüne bir ok saplanmıştı. Gözleri donuk, soğuk ve sabit Gökyüzüne bakıyordu. Keyhusrev ölmüştü.

Kraliçe; hazdan, zevkden, hırsından parlıyan gözlerini Keyhusrevin üzerinde gezdirerek.. vahşî vahşî güldü:

Keyhusrev! Sen kendini Krallar Kralı, yeryüzünün biricik sahibi zannettin!. Sınırsız ülkelerinle, büyük varlıklarınla,

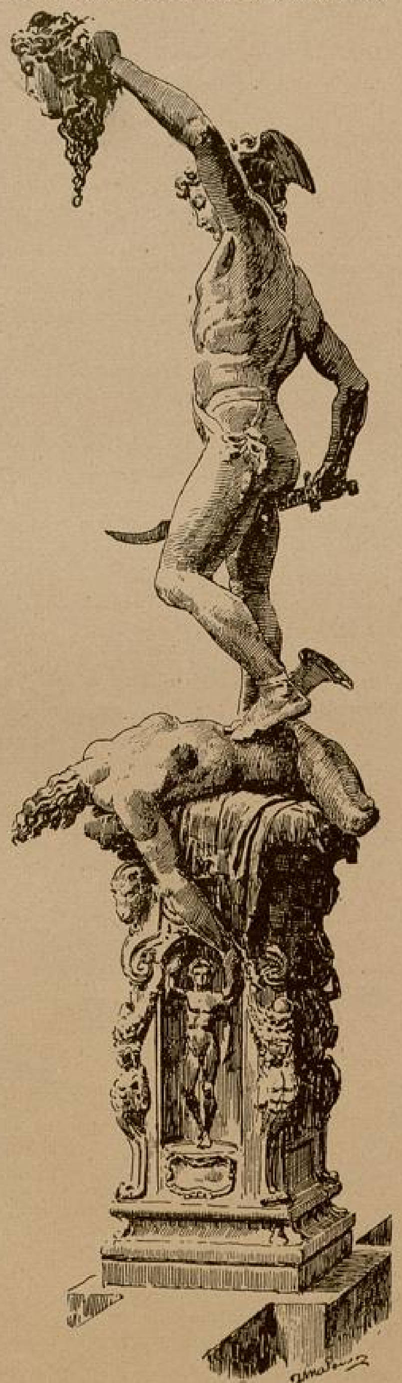

İşte, özlediğim baş, bu insanın başı idi. O başı koparın!..

saray ve bendegânınla kendini bir ilâh yerine koydun!.. Gafil ve mağrur oldun!.. Hiç düşünmedin ki etrafını saran ikbal nehrinin kaynağı gibi kavşağı da adem denizidir....

Hiç düşünmedin ki bir gün, bir İskit Kraliçesi ordusuyle gelip senin payitahtını kuşatır; seni de, saltanatını da serengün eder!..

Keyhusrev!..

Sen, Hazreti Süleymanın Seba Melikesi Belkıs ölünce yaptığı feryadı hiç hatırlamadın mı?.

«Mülkü dünya kimseye kalmaz sonu berbad olur;
«Ey muhibbi!.. Şöyle farzet kim «Süleyman» olmuşuz?!..»

Sen kendini ebedî.. darat ve ihtişamını sönmez.. kuvvet ve kudretine payan olmaz mı sandın ey fani?..

Gurur ve azemet bulutları etrafını öyle sarmışlar ki.. hakikatın güneşini görmene engel olmuşlar!.. Neşvei tac ve taht ile öyle bedmest olmuşsun ki, kapılarına dayanan intikam ve adalet ordularını gözlerin görmez.. kulakların duymaz olmuş!... Kraliçe Tomiris intikamının, Keyhusrev gazebinden daha müthiş olacağı hiç hatırına bile gelmedi değil mi?..

Ey gaddar hükümdar! sen benim oğlumun ve ordumun canına kıydın. Fakat ben senden daha müthiş intikam aldım!. Ah!...

Durdu. Başını etrafında toplanan askerine çevirdi:

— İşte, özlediğim baş, bu insanın başı idi. O başı koparın!..

Bir asker kılıcını çekti ve iğilerek bir saniyede Keyhusrevin başını vücudundan ayırdı, miğferinden tutarak kaldırdı, Kraliçenin gözü önüne tuttu.

Kraliçe dişlerini sıkarak:

— Bir tulum getirin, bir tulum.. İçini ağzına kadar düşman kanı doldurup getirin.. Çabuk.. Çok çabuk.. Haydi!. diye bağırdı.

Sesi vahşi ve hırçındı. Askerler derhal bir tulum bularak içini, İran askerlerinden akıttıkları kanla doldurarak getirdiler. Kraliçe:

— Bu başı o tulumun içine atın!. dedi.

Keyhusrevin başını elinde tutan asker, bu kral başını tulumun içine attı. Baş bir ânda kana bulandı ve birkaç defa batıp çıktıktan sonra durdu. Kraliçe atından aşağı indi, tuluma yaklaştı. Başını Keyhusrevin kan içinde duran başına yaklaştırdı. Dişlerini sıkarak vahşî, hayvanî bir sesle:

— Haydi, şimdi kana doy!.. diye homurdandı.

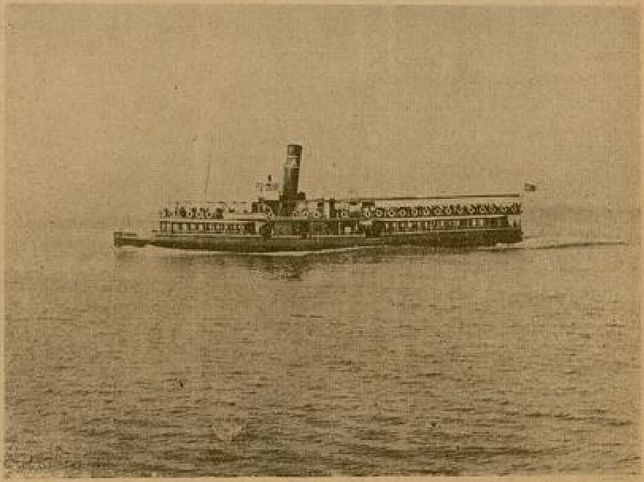

İstanbulda yaz bütün güzelliği ile devam ediyor. Bu sayfalardaki resimleri foto (Yarım Ay) bir pazar gezintisinde tesbit etmiştir :

Yukarıda: Büyükadada büyük tur üzerinde (Eskibağ) mesire yeri ile oradan Heybelinin görünüşü.

Ortada : Büyükadada yeni açılan Yörükali pilâjı ile; adalar hatttına işleyen Akay vapurlarından biri.

Sıcağın tesirinden kurtulmak için Florya pilâjına koşan İstanbul halkı.

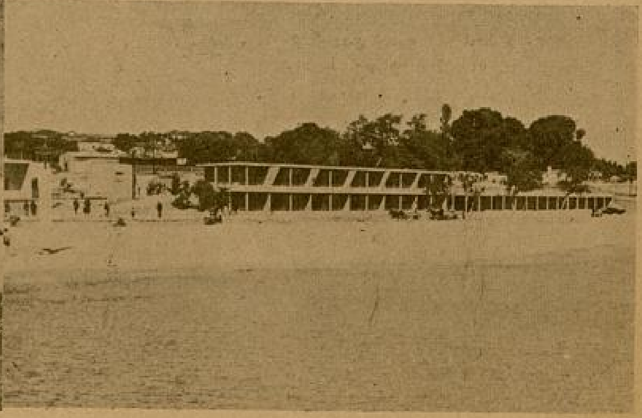

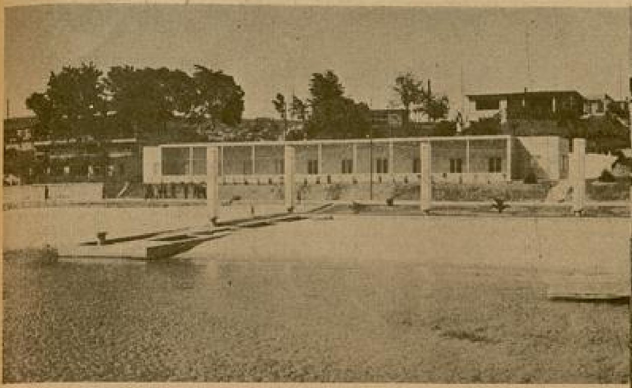

Yukarıda: Florya pilâjının imar ve ıslahın devam olunmakta; birçok yeni gazinolar, pavyonlar ve köşkler yapılmaktadır.

Aşağıda: İstanbul Valisi ve Belediye reisi **Muhittin Üstündağ** *ile muharrir* **Hüseyin Cahit** *arasında açılıp, aylardanberi İzmit mahkemelerinde bakılmakta olan hakaret davasına ait bazı intibalar: Bay Hüseyin Cahidin İzmitte (Yarım Ay) yazıcısı tarafından çekilen muhtelif fotoğrafları.*

BİR AİLE DOSTUNUN İTİRAFI

Sudermann'dan naklen

Çok şükür bayanım, artık sükûnetle yanınızda oturabilirim. Bayramın heyecanlı günleri geçti. Şimdi biraz da benim için kaybedecek zamanınız var. Bu bayram günleri ne fenadır yarabbi!. San ki bu günler bizim gibi bekârları kızdırmak, ve yersiz yurtsuz olan hayatımızın acılığını daha fazla hissettirmek için icat edilmiştir. Çünkü, başkaları için bir neş'e ve zevk menbaı olan bu günlerde biz, vaktimizi orada burada öldürmeğe çalışır; talih ve kaderin elinde bir oyuncak gibi kendimizle oynaşır dururuz. Aile hayatına karşı, bu bayram günlerinde kalbimizde acı ve kanayıcı bir tahassür duyduğumuzu da inkâr edemeyiz. Size gelip te neden içimi dökmediğime şaşıyorsunuz. Öyle mi? Söyleyeyim bayanım. Hakikî bir bekâr teselli bulmak istemez, bazan o bedbahtlığını tam mânasıyle, yalnızlığının fecaatini bütün derinliğile hissetmek için yalnız kalır.

Bazı bekârlar bu günleri aile dostlarının yanında geçirirler. Hakikî aile dostundan bahsetmek istiyorum. Yalancılarından bahsetmiyorum. Onlar, misafirperverliği fena kullanan hainlerdir ve ailenin mahvına çalışırlar. Fakat, ötekiler, dost oldukları aile reisinin çocukluk ve gençlik arkadaşlarıdılar; dost oldukları aileye bütün kalplerile bağlanırlar, çocukları bir baba kadar severler ve arkadaşlarının karılarına aziz bir dost hissile bağlıdırlar. Öyle erkekler tanırım ki bütün hayatlarını bir ailenin dostluğuna hasretmişlerdir; arkadaşlarının güzel karılarının yanında hiçbir aykırı arzu ve ihtiras duymadan yaşarlar, ve ona perestiş ederler. Buna şüphe mi ediyorsunuz? Ah, evet "Arzu duymadan„ tabirine şaştınız! Bunda haklısınız bayanım. Her kalbin derinliğinde hattâ en sakin ve mahcup olanınkinde bile vahşî bir arzu vardır. Fakat, bu arzu ve hırs, beni iyi anlayınız, zincirlerle bağlıdır.

Şimdi size, bu yılbaşından bir iki gün evvel iki ihtiyar dost ahbap beyninde geçen bir muhavereyi anlatacağım: Bunu nereden işittiğimi sormayınız, bu da benim sırrım kalsın.

Çok eski mobilyelerle döşenmiş loşça, yalnız yeşil abajurlu bir köşe lâmbasının donuk ziyasıyle aydınlanmış bir oda tasavvur ediniz. Lâmbadan gelen aydınlık mahrutî beyaz örtülü bir yemek masasının üzerine düşüyor.

Bir yılbaşı gecesi... İki ihtiyar dost odanın yarı loşluğunda oturmuşlar; zamanın tahrip ettiği bu titrek ve düşkün vücutlar, yaşlılığa hass olan donuk ve mahzun nazarlarla önlerine bakıyorlardı. Ev sahibi ihtiyar erkeğin eski bir asker olduğu sivri sakalından, dik duruşundan ve kaşlarının askerce çatılışından ilk nazarda belli oluyordu. Yüzünde hiç bir hareket yoktu. Yalnız yemeğini çiğnerken çene kemiği aşağı yukarı gidip geliyordu. Yanındaki kanapede oturan uzun boylu çelik gibi ince ve gergin vücutlu ihtiyar dostu, zaif omuzları üzerinde geniş ve yuvarlak alınlı bir ilim adamı kafası taşıyordu. Etrafı kar gibi bembeyaz ve yumuşak saçlarla çevrilmiş ve binlerce kırışığı olan bu yüzde, yumuşak ve yalnız mahrumiyetlere boyun eğmiş bir insana mahsus sükûn ile dolu bir gülümseyiş vardı. İkisi de susuyorlardı. Bu sessizliği yalnız çay semaverinin kaynayışı ihlâl ediyordu. Etraf göz gözü görmiyecek kadar sigara dumanı ile dolu idi. Odanın karanlığı içerisin-

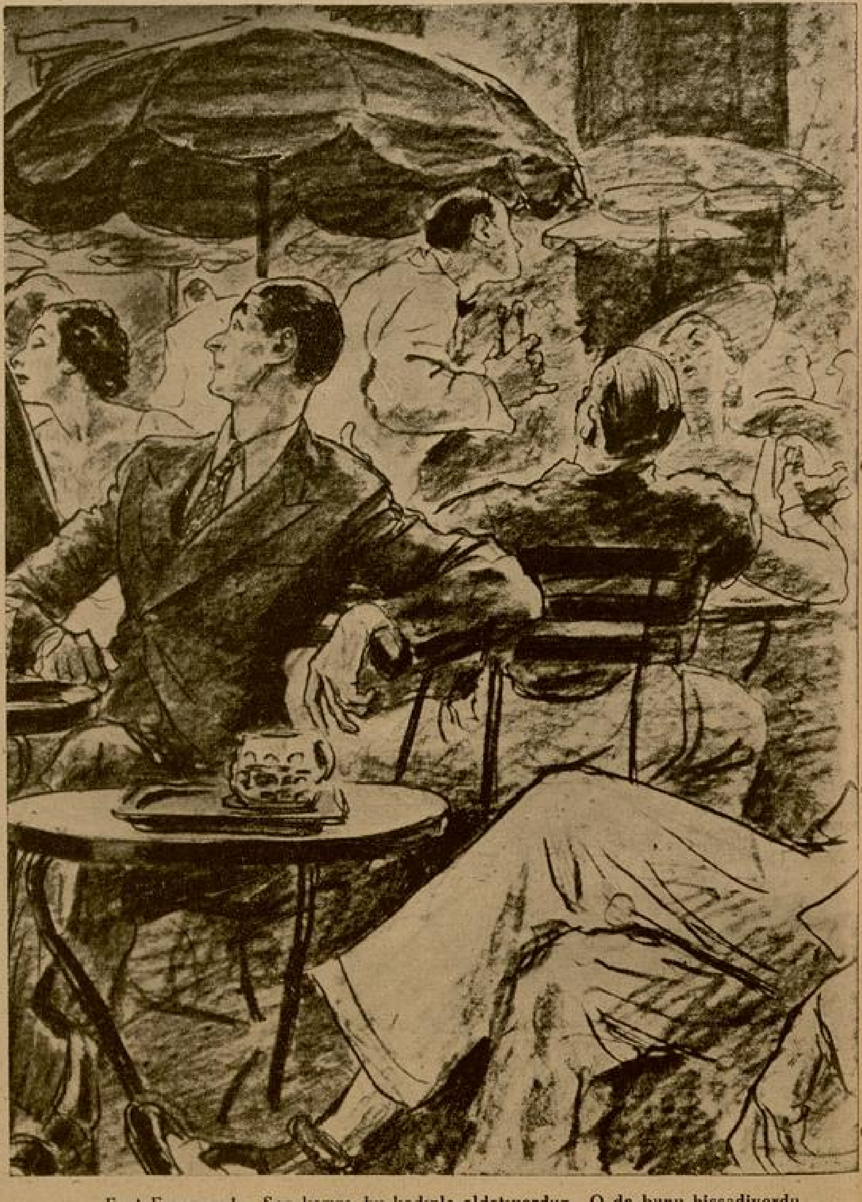

— Evet Fransuva!.. Sen karını bu kadınla aldatıyordun. O da bunu hissediyordu...

Çeviren ;

Emine Ortaç

den bir duvar saatinin kısık sesi saat 11 i vurduğu işidiliyordu.

Mütefekkir kafalı ihtiyar adam söze başladı:

—"İşte, dedi, her sene Boule'nin hazırlandığı saat bu idi dostum!,,

Bunları söylerken sesi yumuşak ve titrek idi. Öteki cevap verdi:

"Evet şu saatti!,,

Bu ses, kumanda ettiği zamanlardaki ahengini daha kaybetmemişti.

Diğeri sözüne devam etti: "Onsuz hayatın bu kadar yaslı olacağını hiç tahmin etmemiştim?,,

Ev sahibi başıyle bunu tasdik eder gibi bir işaret yaptı, ve ağzındaki yemeği çiğnemesine devam etti.

— «O bize 44 sene yılbaşı Boule'sini hazırlamıştı.»

İhtiyar asker «evet! dedi, tamam o zamandanberi Berlinde oturuyoruz ve sen de o tarihten beri evimize geliyorsun!»

Arkadaşı cevap verdi: «Geçen sene bu gece de hep bir arada idik ve nekadar mes'ut idik. O, karşıdaki koltukta oturmuş, torununun bu gece bitmesi lâzım olan yün yeleğini örmekle meşguldü. Saat 12 de Boule'mizi içtik, ve kaydsızça ölümden bahsettik. İki ay sonra hakikaten bu bahsettiğimiz ölüm yoluna onu gönderdik. Biliyorsun ben (Fikrin ebediyeti) hakkında bir kitap yazmıştım; sen bunu hiçbir zaman sevmemiştin. Ben de artık karın öldükten sonra, bu eserimi beğenmiyorum. Dünya nazariyelerinin gözümde kıymetleri kalmadı..»

Ölen kadının kocası ilâve etti:«Evet; karım çok vefakâr bir eş idi. Bana daima çok iyi baktı. Sabah saat beşte vazifeme gitmeden evvel o da yatağından kalkar, ve herşeyi kendi elile hazırlardı. Mamafih kendisine mahsus kusurları da yok değildi. Meselâ seninle uzun uzadıya felesofi bahislerine giriştiği zaman... hım!..»

Öteki mırıldandı: «Ama sen de onu hiç bir zaman anlamamıştın!.» Bunu söylerken ağzının iki kıvrımı gizli bir iğbirarla titredi. Fakat arkadaşının üzerine dikili olan nazarları munis ve meyus idi. Sanki ruhunda gizli bir azap saklıyordu. Bir müddet sustuktan sonra söze başladı:

«Fransua! sana ben birşey anlatmak istiyorum; öyle bir şey ki senelerdenberi bunu sana söylemek için kendimle mücadele ediyo-um.. ve artık mezara kadar beraber götürmek istemiyorum.»

Ev sahibi uzun ağızlığına bir sigara koyduktan sonra: «Haydi bakalım anlat dinleyelim» dedi.

«Fransua! bir vakitler karınla benim aramda bir hadise geçmişti!»

Ev sahibi ağızlığını tekrar yere bıraktı ve arkadaşına hayretle baktı: «Rica ederim doktor böyle şakalar etme!»

«Hakikattır... bunu ciddî olarak söylüyorum, 40 seneden fazla bir zamandanberidir ki bu sırrı saklıyorum. Fakat artık seninle anlaşmak zamanı gelmiştir.»

Eski asker öfkelenerek haykırdı:

—"Ne demek istiyorsun? Merhumenin bana ihanet ettiğini mi kasdediyorsun?.. „

Aile dostu mahzun ve munis bir gülümseyişle cevap verdi:

—"Böyle birşeyi düşünmeği bile utan Fransua! Hayır, senin karın bir melek kadar temiz idi. Beni dinle şimdi: 43 sene evvel sen, bir yüzbaşı olarak Berline gönderilmiştin. Ben de üniversitede doçentlik ediyordum. O zaman sen nekadar çapkın ve haşarı bir insandın hatırlıyorsun değil mi? „

Ev sahibi titrek, ihtiyar elini, bıyıklarının uclarını kıvırmak için ağzına götürdü ve:

—«Hakkın var arkadaş öyle idim» dedi.

—«O vakitler Berlinde büyük siyah gözlü ve küçük beyaz dişli gayet güzel bir aktris vardı. Biliyorsu değil mi?»

İhtiyar asker maceralardan lüzumundan fazla solmuş dudaklarında yorgun bir gülümseyişle cevap verdi:

—«Evet hatırlıyorum! İsmi de Biyanka idi. Onun o küçük ve beyaz dişlerile nekadar iyi ısırdığını tasavvur edemezsin!»

—«Evet Fransua! sen karını bu kadınla aldatıyordun; o da bunu hissediyordu. Fakat bu elemini kimseye söylemiyor ve yalnızca herşeye katlanıyordu. Sen bunu anlamıyordun. Halbuki ben bunu biliyordum. Karın, annem öldükten sonra benim yakından tanıdığım ilk kadındı. O, parlak bir yıldız gibi benim hayatıma girmiş, parlak bir yıldız gibi ben onu yükseklerde görüyordum. Bir defa, bütün cesaretimi toplıyarak, kendisine neden kederli durduğunu sordum. Gülümsedi, ve birkaç ay evvel dünyaya getirdiği yavrudan dolayı hissettiği yorgunluğu yenemediğini söyledi.

İşte yine bu günkü gibi 43 sene evvel de bir yılbaşı gecesi idi. Her zaman olduğu gibi o gece de, akşam saat 8 de bermutat size gelmiştim. Karın koltukta oturmuş küçük yavrusu için bir ceket örüyor; ben de ona kitap okuyarak senin eve gelmeni bekliyorduk. Saatler biribiri ardı sıra geçiyorlar, sen gelmiyordun. Onun, gitgide sükûnunu kaybettiğini ve birdenbire titrediğini gördüm. Ben de beraber titredim. Senin nerede olduğunu biliyor; ve saat 12 nin yaklaştığını o kadının kolları arasında unutarak gelmiyeceğinden korkuyordum. O örgüsüne, ben de okumama nihayet vermiştik. Müthiş bir sessizlik içinde bekliyorduk. O vakit, onun güzel kirpikleri arasından bir damla yaşın kurtularak işi üzerine düştüğünü gördüm. Hemen yerimden fırladım ve seni arayıp bulmak için dışarıya çıkmak istedim. Seni zorla o kadının yanından almak için kendimde her cesareti buluyordum. Fakat, ayni dakikada o da yerinden fırladı.. şu, şimdi benim oturduğum yerden kalktı bana:

—Nereye gitmek istiyorsunuz? dedi.

Yüzünde müthiş bir korkunun ifadesi vardı. Ona:

— Fransuayı aramağa! dedim.

O vakit haykırdı ve hıçkırarak:

— Allâh aşkına bari siz benim yanımda kalınız, siz beni yalnız bırakmayınız?!.. dedi ve boynuma sarıldı. Uzun ve ince ellerini omuzuma koydu. Yaşlarla ıslanmış yüzünü göğsümde sakladı. Bütün vücudum titriyordu. Bu sıcak ve canlı kadın vücudu beni dehşetli heyecana getirmişti. Fakat, kendi kendime hâkim oldum. Onu teselli ettim; zaten benden istediği de teselli değil mi idi? Biraz sonra sen gelmiştin.. sen, benim şaşkınlığımın farkına varmadın. Senin de yanakların yanıyor, ve gözlerinde aşkın çıldırtıcı bir saatinin bütün yorgunluğu belli oluyordu.

Bak, işte o geceden sonra kendimde, beni ürkütecek kadar büyük bir tahavvül oldu. Onun yumuşak kollarını boynumda hissettikten, ve saçlarının güzel kokusunu içime sindirdikten sonra, gökteki yıldırım yere düşmüş.. ve onun yerinde, ihtiras dolu bakışlarım ile şimdi, güzel ve aşk teneffüs eden bir kadın görüyordum. Kendi kendime çok kızıyor ve lânet ediyordum. Kendimi, dostuma karşı riyakârlık ve ihanetle itham ediyordum. Vicdanımdaki bu azaptan biraz olsun kurtulmak için, seni sevdiğin kadından ayırmağa çalıştım; bir az servetim vardı. Metresin, ona teklif ettiğim paraya razı oldu ve...

İhtiyar dostu, hayretler içinde arkadaşının sözünü kesti:

— Ya!.. demek ki o zaman Biyanka'nın beni, kırılmış ve yıkılmış bir kalple terke mecbur olacağını bildiren mektubunu yazdırmağa, sen sebep olmuştun!..»

(Arkası 23 üncü sayfada)

BİSİKLETİN TARİHÇESİ

Almancadan Türkçeye çeviren:

M. RECAİ

Bisikleti ilk icat eden Drais adında Mannheimli bir orman muhafaza memurudur. Bir insanın koşarken sarfettiği kuvvetten lâyıkıyle istifade edildiği takdire, çok daha hızlı gidilebileceğini düşünen Drais, iki tekerlekli bir sandalya yapmıştı. Bunun üzerine oturarak tamamıyle yere değen ayaklarını hareket ettirdiği zaman araba yürüyordu. Fakat bu şekilde attığı her adım, onu alelâde bir yürüyüş adımından 4—6 defa daha fazla ileriye götürüyordu. 1813 senesinde Drais, bu icadı ile ilk defa sokağa çıktığı vakit herkes onunla alay etti. Hattâ onu deli zannedenler bile oldu. Fakat herkesin yürüyerek 16 saatte gidebildiği Mannheim ile Frankfurt arasındaki mesafeyi bu icadı ile 4 saatte kat'edince bir icat beratına nail olabildi. Lâkin buna rağmen hiç kimse bunu ciddî telâkki etmedi, ve zavallı Drais, zamanının gülünç bir mahlûku olarak fakirce yaşadı ve sefalet içinde öldü.

Ninelerimizin zamanındaki bisikletler

Bir köylü kızı pazar günü süslenmiş, bisikletle kiliseye gidiyor.

Rockfellerin oğlu, genç karısı ile birlikte her zaman bisiklet gezintileri yapar.

Bir müddet sonra, evine epeyce uzak olan mektebine gidip gelmek için, Drais'in arabasını kullanan Fischer adında Schweinfurtlu bir delikanlı, iki tekerlekli arabasının ön tekerleğini, üzerine ayağı ile basınca inip çıkan bir manivelâ kolu vasıtasıyle döndürebileceğini düşündü ve bunda muvaffak oldu. Fakat bu şekilde, ayaklar yerden tamamile kesildiği için araba devriliyordu. Buna çare olmak üzere de arkadaki tekerleğin yanına bir tekerlek daha ilâve etti, ve bu suretle üç tekerlekli araba, yani (trisiklet) vücude geldi. Mamafih zeki delikanlı, az bir müddet sonra iki tekerlekle muvazeneyi temin çaresini de buldu: Bir gün sokakta çember çevirirken, çemberin hızlı döndüğü zaman düz gittiğine dikkat etti. Bundan da iki tekerlekli araba ile ne kadar hızlı gidilirse muvazenenin o kadar kolay temin edilebileceği esasını öğrendi.

Sonradan İngilizler ve Amerikalılar bu ilk icadı tekemmül ettirmişlerdir. Önceleri bisikletler yüksekti ve tekerlekleri çok büyüktü. Fazla sür'at temini için bilhassa ön tekerleğin büyük olması icap ediyordu. Çünkü pedallar doğrudan doğruya bu tekerleği çeviriyordu. Daha sonra dişli tekerlekler ve transmisyon zinciri vasıtasıyle, pedalların bir dönüşünde tekerleğin birkaç defa çevrilebileceği anlaşılınca, şimdiki şekilde alçak

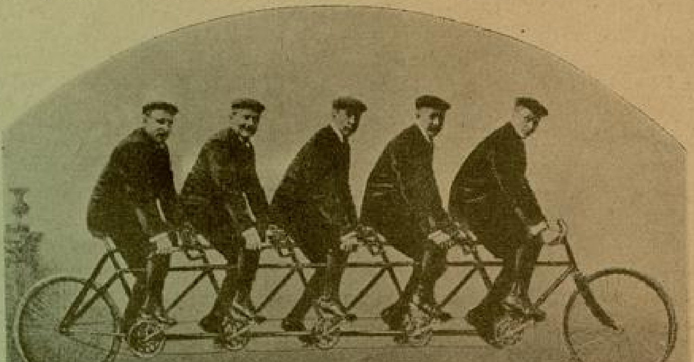

5 Opel kardeşler bir tek bisiklet üzerinde. Bunlar meşhur (Opel) otomobil ve bisiklet fabrikasının sahipleridir. Ortadaki bugün 70 yaşını geçmiş olan Frit Opel, vaktile bisiklet şampiyonu idi.

Güzel bir bisiklet kıyafeti.

Hususî bisiklet yolları.

Sevinç ve neş'e saçan gençlik.

bisikletler yapılmağa başlandı. İşte asıl bundan sonra bisiklet taammüm etti. Çünkü hem tehlike azalmış hem de sür'at fazlalaşmıştır.

Transmisyon zinciri vasıtasıyle hareket arka tekerlekte temerküz ettirildikten sonra, serbest pedal ve geriye basma freni de icat edilmiştir. Hattâ iş bununla da kalmamış, az sonra birkaç vitesli bisikletler de yapılmıştır. Vites tertibatı sayesinde yokuşlarda pedala nisbetle tekerleğin devir adedi azalmakta, ve bu suretle yokuşlar kolaylıkla çıkılabilmektedir.

Bisikletlerin: erkek ve kadın için ayrı ayrı birçok modelleri yapılmıştır. İki ve daha fazla kişilik bisikletler pek taammüm etmemiştir. Buna mukabil motörlü bir bisiklet olan (Motosikletler) çok terakki ettirilmiş; ve bunlar bugün iş ve nakliyat hayatında çok mühim bir mevki tutmuşlardır.

Bisikletlere Mahsus Yollar!

Bisiklet Yolları Yapmak Neş'e Yaratmak Demektir!

Almanyada birçok büyük şehirlerde bisiklete binenler için hususî yollar yapılmaktadır. Bisiklet herkesin biraz gayret ve fedakârlıkla edinebileceği seri, zahmeti ve masrafı az bir nakil vasıtası olduğu gibi aynı zamanda en mükemmel bir spor âletidir de. Onun için Alman gençleri bisiklete çok rağbet gösteriyorlar. 1936 senesinde yapılan bir istatistiğe göre Almanyada 8 milyondan fazla bisikletli tesbit edilmiştir. Bunu nazarı dikkate alan Almanya hükûmeti, büyük şehirlerde bisikletlilere mahsus yollar yaptırmaktadır. Bu yollar yaya kaldırımlarının yanındadır, ve bunlardan dar bir çimenlikle ayrılmıştır. Bugün Alman işçi sınıfının hemen yüzde sekseni bir bisiklete sahiptir. En fakir bir kimsenin bile bir makine alabilmesi için, bisiklet fabrikaları hem fiyatları son derece ucuzlatmışlar; ve hem de bunları taksitle satmak usulünü ihdas etmişlerdir.

Fabrikalarda, müesseselerde, bütün iş yerlerinde; uzak mesafelerden gelen işçilerin bisikletlerini muhafaza için büyük hangarlar kurulmuştur. Almanyada sağlam bir bisiklet on liraya satınalınabildiği gibi, elli altmış liraya satılan lüks makineler de vardır. Bisiklet bugün bir spor aleti olmaktan çıkmış, işçi kısmının hem ucuz ve hem de hızlı bir nakil vasıtası olmuştur.

Yazan: MÜKERREM KÂMİL SU

Sus Uyanmasın

No. 11

— Çok mu hastaydım dadı?

— Aman, hiç açma Çiğdem. Bir buçuk ay bize neler çektirdin? Dil, ağız vermeden yattın.

— Ateşli miydim çok?

— Ateş te söz mü? her gün 39,5°, 40°.

— Sayıklamışımdır öyleyse..

— Belki Çiğdem. Fakat biz birşeyin farkında değildik. Ancak seni banyodan yatağa, yataktan banyoya taşıdık, durduk.

— Babam üzüldü mü?

— Üzülmek te söz mü? Bitti, tükendi zavallı.

Erkek ağlayışı pek acı oluyor Çiğdem. Baban çocuk gibi sesle ağladıkça yüreğim delik deşik oluyordu.

Babam kapıdan göründü. Gözlerinde öyle yumuşak bir renk, öyle yalvaran birşey var ki.. Hastalığımın bütün huysuzlukları, titizlikleri bu bakışlar karşısında eriyor.

*
* *

Gözlerim örtülü.. Birçok şey düşünüyorum. Bülent, çok geride kalmış bir hatıra gibi içime eski acıyı düşürmüyor. İçimde halâ yanıklığını duyduğum bir yara var. Bu muhakkak. Fakat nerden geldiği belli olmıyan bir dayanık, bir bekleyiş te var. Onu, sık sık rüyamda görüyorum. Hep ellerini uzatıyor, yalvarıyor :

" Saadetin en birinci dileğimdir ! „ diyor.

Ona koşacağım zaman aramıza, küçük bir kız çocuğu giriyor. Olduğum yerde kalarak sızlanmağa başlıyorum. Uyandığım zaman kirpiklerimde titreyen yaşları buluyorum.

Yine onu görüp te rüya olduğunu anladığım bir dakika idi. Gözlerimi açmaktan korkuyordum. Çünkü bu rüyanın yürüyüp gitmesini ruhum hasretle istiyordu.

Babam yavaş yavaş:

"Nermin, çocuk sayıkladığını hiç bilmemeli, ağzını sıkı tut! „ dedi.

O zaman içimden fena bir acı ses çıktı... Mutlak Bülendi sayıkladım. Babam herşeyi öğrendi. Gözlerimi açtığım zaman babamın yüzüne bakmaktan çekiniyordum. Demek ki babam herşeyi öğrendi. Onun böyle derin derin düşünmesi, iştahtan, uykudan kesilmesi bu yüzden..

Onu avutmak, ona şen görünmek lâzım :

— Baba ne istiyorum biliyor musun?

— Söyle Çiğdem.

— Güzel, şen bir müzik. Sonra durmadan dansetmek.

— Sahi mi yavrum?

— Elbet sahi.

— Öyleyse sütü, yumurtayı biraz daha fazla içmeğe bak. Yemeklerin karşısında yüzünü ekşitme. Genç değil misin? Çabucak kendine geleceksin. O zaman müzik, dans, herşey senin için...

Yalancı elmaslar nasıl suya sokulunca kendini ortaya vurursa, iğreti neşeler de öyle..

Maske insanın yüzünden çabuk düşüyor.

*
* *

Masanın üstünde annemin albümü duruyor.

Nermin yastıkları arkama yerleştirdikten sonra acı bir zevkle yaprakları karıştırmağa başlıyorum. Bu albümde annemin romanı var sanki.

Baş yaprakta: iri yapılı göğsü baştanbaşa nişanlarla dolu, sırmalı elbiselerinin dik yakasından yükselen başı pek mağrur görünen yaşlı bir paşa. Bakışları öyle hâkim görünüyor ki.. Karşısında küçük, güzel, sonderece güzel bir kadın. Kıvrım kıvrım saçları başının üstünde toplanmış; gözleri, dudakları, bütün ruhu gülüyor. Kulaklarında ince bir zincir ucunda sallanan iri taşlı küpeler, parmaklarında, bileklerinde, göğsünde elmas dolu..

İşte Marmarada bir motör kazasına uğrıyarak daha genç ve güzel bir çağda iken ölen büyük annemle, büyük babam.

Onlara bakarken gözlerimde renk renk ışıklarla aydınlanan avizeli salonlar, yumuşak tüylü halılarla kaplı merdivenlerde uzun ipek eteklerini sürüyen genç kızlar canlanıyor. Çevirdiğim birçok yaprakta büyük annemin değişik pozlarda resimleri var:

Şık yastıklarla süslü, geniş bir sedir.. üstünde vücudunun ince çizgileri ipek elbisesinden beliren bir genç kadın, uzanmış yatıyor. Başucunda kocaman tüy yelpazeyi sallıyan genç bir halayık. Yere çömelmiş gülünç birşey anlattığı yüzünün çizgilerinde okunan bir zenci kız duruyor.

Bu resim bir masal gibi kafamda derinleşiyor, güzelleşiyor, genişliyor.

Yaprakları çeviriyorum. En sevdiğim bir poz daha..

Geniş, mermer bir havuz, etrafını muhteşem bir tavus kuyruğu kuşatmış. Kanatları renkli çinilerle işlenmiş, kuşun ağzından köpür köpür akan su havuza dökülüyor. Suların köpüklendiği yerde başbaşa vermiş iki mermer kuğu. Saçları omuzlarından sel gibi inen genç kadın, tavusun boynuna başını dayamış, kuğulara bakıyor.

Gözlerimi güzel kadının omuzlarından, saçlarından, pek biçimli dudaklarının arasında pırıldıyan düzgün dişlerinden ayıramıyorum.

Büyük annem ne zarif kadınmış!..

Bu resimden sonraki yapraklarda annemin birçok küçüklük resimleri sıralanmış. Sonra iki kalın saç örgüsünü başında saran biçimli bir genç kız: Bu, annemin babamla tanıştığı günlere raslıyor sanıyorum. Arkada babamla bir arada alınmış birkaç poz. Saçlarına kır düşmüş geniş alınlı erkeğin yanında

annem çocuk denecek kadar genç.. ve ne kadar da güzel.

Yaprağın birinde başını dost ellerin okşayışlarına bırakan küçük kadın, babamın dizlerine ne kadar candan yaslanmış.

Bu pozdan sonra beş yaşıma kadar benim yalnız ve annemle beraber resimlerimiz.. birçok, birçok resimlerimiz var.

İçlerinde en hoşuma gideni; başımı annemin göğsüne dayayıp aydınlık bir gülüşle güleni. Bu resimin karşısında ellerini dizlerinin üstünde kilitlemiş, alnı gölgeli, gözleri koyu bir karanlığa dalıp gitmiş, son derece içli bir kadın görünüşü.

... Bir sokulgknlıkla yere oturdum. Dirseğlm babamın dizlerine dayamalı idi....

Kucağındaki bebekle dünyanın en şen, en mesut kadını gibi görünen anneye elemle bakıyor.

Albüm burada bitiyor. Bu yapraklar beni o kadar oyalıyor ki.. bu küçük ailenin facia dolu romanını sanki bu resimlerde okur gibiyim.

Annem evlilik hayatında olduğu gibi, sevgi alanında da talihsizmiş. Gülmesi, mesut olması için neyi eksik? Bunu kendi kendime soruyorum. Her bakımdan can alıcı olan bu derin kadının çile içinde uzun yıllar aşması, içimin en derin bir sızısı olarak, kalbimde düğümleniyor.

Ben hasta iken duvarları annemin resimleri ile süsliyen babam, birgün iyileşip bu albümü karıştırmam için onu da başucumdaki masaya yerleştirmiş. Yahut da ölürsem, ölüm yatağımda annemin bıraktığı bu sevgili hatıralar arasında gözlerimi kapayayım diye bunları düşünmüş.

Ne olursa olsun babamın, annemi yana yana sevmesi içime üzücü bir teselli oluyor. Yıllarca hiç te yeri olmıyan bir azaba baş eğen zavallı annem için, arkadan dökülecek gözyaşları öyle değersiz ki...

Babama söylediğim gibi canım ne müzik istiyor, ne dans.

Yaptığıma pişman olmadım. Fakat "Bülend, Bülend! seni görmeden daha bir gün fazla yaşayamıyacağım!..„ diye bağırmak istediğim dakikalar oluyor.

Hep böyle yatağa gömülü mü yaşı-yacağım?

Bülende, seyahata çıkarım diye yazmıştım. Memleket görmekte, değişik manzaralarda dert uyutan bir kuvvet gizlidir sanıyordum. Halbuki evimin bahçesine bile çıkamıyorum.

Babam:

— İyi günümüz ilerde Çiğdem, diyor. Günden güne sıhhatın düzelecek. Seni yakalayınca soluğu Adada, Modada, İsviçrede, her yerde alacağız.

Gülümsiyerek yüzüne bakarken, bütün bunların olmıyacağını; çok geçmeden annemin yanına gideceğimi ondan gizlemek istiyorum.

Babamla halâ onu konuşmıyoruz. Ben de garip bir çekingenlik var. Yaptığı büyük suç için gece gündüz azap çektiği pek belli olan bu adama, onun lâkırdısını açmak hiç de yerinde olmıyacak.

Kimbilir duvardaki bu resimlere bakmak onu nasıl için için öldürüyor, bu resimler karşısında duydukları nedir? Annemi halâ seviyor mu, yaptığı büyük yanlışlığın tesellisini ne ile bulacak?

Geçen gün ben albümü karıştırırken başı öne doğru eğilmiş olarak odadan çıktı. Öyle zavallı bir görünüşü vardı ki.. Ne kitap, ne yazı; artık hiç, hiç çalışmıyor. Annemin ölüm döşeği başında içtiği andı yerine getirmek için olacak. Hep başucumda..

Keşki annem bizi çok daha evvel çağırsaydı .. fakat o zaman babam ona inanmıyacak, gitmiyeceği gibi.. elbet beni de göndermiyecekti.

Zaten zavallı annem, yazıları başına fırlatılıp atılmaktan korktuğu içindir ki yıllarca kendisini öldüren bu hasreti içinde çekmiş.

* * *

Ev içinde dolaşmıya başladım. Ayaklarım yeni yürümeye başlıyan bebeklerinki gibi titrek. Günümün birçok saatını pencere başındaki geniş koltukta geçiriyorum. Gündüzleri babam kitap okuyor; geceleri de Nerminin ince, yanık sesli türküleri ile uykuya dalıyorum.

* * *

Dün, annemin uzun mektubunu okuyup fırtınalı gecede büyük bir yeis ve perişanlık içinde sokaklara daldığımızdanberi ayak basmadığım, babamın odasına çıktım. Ömrünü kocaman dolapları, sıra sıra rafları dolduran kitaplar arasında,

geniş yazı masasının başında geçiren ve bu uğurda dünyanın en büyük saadetini ayak altına alan babam; bu odayı ne hale getirmiş!..

Çıplak bir oda,
Bomboş duvarlar,
Bir maroken koltuk,
Boş yazı masası,
O kadar..

O kadar değil, masanın karşısındaki duvarda annemin büyük bir portresi. İşte babamın benden uzak kaldığı zamanlarda sığındığı yer..

Nermine kitapların ne olduğunu sordum.

— Babandan böyle birşey öğrenebilir miydim Çiğdem, dedi. Günlerce taşıdılar. Dayanamadım, kitapları almıya gelen adamlara sordum. Memleketin büyük kütüphanelerine yollamış. Artık yorulduğu için okumak istemiyor olmalı.

Nerminin bu dar çerçeveli düşünüşüne karşılık vermedim. Fakat ben, gecelerini ve benden kalan bütün boş saatlerini bu çıplak odada geçiren babamın çektiği acıyı içimde duyuyorum.

Sevilen kadının, yıllarca sevilip sevilip te acı ve utanç verdiği için tel'in edilen kadının büyük hatırası karşısında babam azap çekiyor.

Onun, duvarı kaplıyan resmine baka baka kimbilir neler düşünüyor, onunla nasıl konuşuyor?

*
* *

Artık bahçeye çıkabiliyorum. Babam yaseminli bir köşe yaptı bana.

İçi kuştüyü yastıklarla beslenmiş geniş hasır koltuklar. Büyük bir çay masası. Nermin içerde radyoyu açıyor. Baba kız karşılıklı kendimizi temiz bir müziğe bırakarak dinlenmeğe ve unutmıya çalışıyoruz..

Bir akşam saati idi.

İkimizde de konuşmak, anlaşmak ihtiyacı olduğu belli. Fakat yıllarca biribirimize uzak kalmanın tesiri ile olacak açılmaktan, konuşmaktan ürker gibiyiz..

Büyük bir hastalıktan kurtulup ta her dediğini, her aklına eseni yanındakilere yaptırmıya alışan bir çocuk şımarıklığı ile babama, annemi sormayı tasarladım.

Fakat bir türlü babamın karşısında hoppalaşamıyorum. Onda nasıl bir kuvvet var bilmiyorum. Aylardır yanımdan ayrılmadığı, en küçük isteklerime parçalanırcasına koştuğu, ölümden kurtulmam için bütün gücü ile uğraştığı halde, bir türlü dilediğim gibi ona sokulamıyorum.

Halbuki uzun yıllar ayrı kaldığım annemi ölüm gecesinde, korkulu, yakıcı birkaç dakika içinde ne kadar cana yakın bulmuş, nasıl üstüne atılarak en coşkun bir sevgi ile: "Anneciğim, anneciğim!„diye ağlamıştım. Annem yaşasaydı şimdi onunla böyle uzak, çekingen iki insan gibi mi duracaktık? Hayır. O, benim arkadaşım, ablam, en sevgili birşeyim olacaktı. Ve ben başımı dizlerine yatırarak hiç çekinmeden gönül dolusu sevgimin, gönlüme sığmıyan ıstırabımı ona anlatacaktım.

Bilmem ne kadar dalmışım. Babamın sesi ile silkindim.

— Sarardın Çiğdem, bir yerin ağrıyor mu?

— Hayır baba, çok iyiyim.

— Çok, bugününkünden çok daha iyi olmanı istiyorum, Çiğdem. Gülmeni mesut olmanı, şen bir genç kız hayatı yaşamanı bilsen, ne kadar istiyorum.

. . . .

— Yıllarca biribirimize sustuk, uzak kaldık kızım

— Kalplerimiz yakındı baba

— Belki çocuğum. Fakat acı duyarak şunu itiraf etmeliyim ki sana karşı çok kalpsiz oldum. Yıllarca seni yalnız bıraktım. Bu gün, bütün felâketimiz onlardan geliyormuş gibi evden uzaklaştırdığım kitaplar, seninle de aramıza bir duvar gibi girmişti yavrum.

Yavaşca, bir nefes gibi mırıldandım:

— Annemle olduğu gibi..

İçini çekti:

— Öyle oldu Çiğdem, bunu senden saklıyacak değilim. Zaten içimde sana söylenecek, dökülecek öyle dertler var ki.. hep iyi olmanı bekledim. Kalbine varacak en kestirme yol bütün günahlarımı sana anlatmakla açılacak kızım.

— Baba! kızınız olduğum için kalbim size kapalı kalmış değil. Fakat, şunu da söylemeliyim ki.. daima size yaklaşmaktan beni alakoyan bir ürkeklik te var içimde. Bunu zaman değiştirecek umuyorum.

— Haklısın çocuğum! Bu ürkekliği yaratan benim ağır, kapalı kalmış, sana uzak durmuş ruhum oldu. Fakat, ben de nekadar acı çektim bilsen Çiğdem.

— Her şeyi değil baba. Belki çok az şey biliyorum. Fakat, çekilen bu büyük acıları ölçebilecek kuvvet var içimde. Çünkü ben de bu acıların hudutları içindeydim ve içindeyim baba.

Nermin semaveri getirdi.

Tatlı bir sesle kaynayan sıcak su, musluğun ucundan ne güzel savrularak havaya karışıyor.

Babam akşam kahvaltımı önüme sürdü.

İkimizin üzerinden de, geçmişin dert yığını kalkmış gibi.. Kızıl renkli çayı yudum yudum içiyorum. Çekilen bütün acılara, gönül yoksunluklarına, ölümlere ve ayrılıklara, herşeye, herşeye rağmen yaşamak güzel...

Radyoda dalgalanan bir vals gönül kanatlarımı çırpındırıyor. Akşamın esmerliği ile büyülenen bu yaseminli köşeden uzaklara, çok uzaklara, İzmir köylerinden birine; temiz, beyaz bir köye gidiyorum.

Köyü şehir yoluna bağlıyan yalağı kırık bir çeşme vardır. Yılların arasında bir gün Bülent Zehradan orada ayrılmış, yine bir gün Bülend Ayşeyi orada kollarından düşürmüştü. Şimdi bu çeşme, acı hatıraların artık gömülüp unutulduğu, bulutsuz bir hayatın yeniden başladığı bir hayal cihanı gibi görünüyor bana.

Onların saadeti bu cihanı dolduran bir kudret... Bülend de Zehra ile Ayşe gibi mesut mu acaba?...

*
* *

Ayaklarımın ucuna basarak babamın odasından içeri daldım. Geniş maroken koltuğunda oturmuş, gözlerini duvardaki genç kadın portresine dikmişti. İçimde evimize çöken melankoliyi atmak, değişiklik yapmak, her yeri hayat ve hareketle doldurmak isteyen birşey var.

Dert, insanın gönlüne bir yılan gibi çöreklenir; kıpırtısız durursa zehirleme kabiliyeti daha çoğalır gibi geliyor bana. Halbuki onu sarsmalı; öyle uğraşmalı, öyle sesler vermeli ki ona, her dakika yerini değiştirsin. Bu yer değiştirme ona hiç bir gün tam bir yerleşmenin vereceği rahatlığı, sessizliği bağışlamasın.

Evet karar verdim. İçimdeki acıyı ellerimle, sesimle, düşünüşüm ve hareketlerimle alt üst edeceğim. Bu acıya yer yadırgama hissini, ne bahasına olursa olsun, aşılayacağım.

Babamın gözlerini ellerimle örttüm.

— Çiğdem.

— Bırakmam, birşey bağışlıyacaksınız.

— Her şeyim senin çocuğum.

— Yetişmiyor...

— Söyle dileğini ?

— Şimdi bana, acı duymadan, yüzünüzü ağlayan çizgilerle karma karışık etmeden, annemle nasıl tanıştığınızı, nasıl evlendiğinizi anlatacaksınız ?..

— ...

— Sustunuz

— Peki Çiğdem. Madem ki istiyorsun.

— Fakat çok üzülmiyeceksiniz, olan olmuştur.

— Çalışacağım kızım.

Ellerimi çektim, şimdiye kadar kendime pek yabancı bulduğum bir sokulganlıkla yere oturdum. Dirseğim babamın dizlerine dayalı idi. Babam, üstüne çöken ağır bulutları dağıtmak ister gibi, biraz düşünüp bekledikten sonra başladı :

— Babası - aramızda yaş farkı olmakla beraber - çok iyi arkadaşımdı. Uzun bir Avrupa gezisinden döndükten sonra bir gün ona uğramıştım. Çalışma odasında şuradan buradan konuşuyorduk. Birden kapı açıldı. İçeriye çok güzel bir kız girdi. Çocukluğunu tanırdım annenin. Fakat öyle serpilmiş, değişmişti ki...

Babası : "Kızım benim en beğendiğim eserimdir!" diye tanıttı. Küçük, beyaz bir el uzandı. Bir kuş sıcaklığı ile çırpınan bu el içimde bir güneş yarattı.

— Kızın bir içim su dostum! dedim. O, henüz bir çocuk, ben de kocaman bir adam olduğum için.. bunu çekinmeden söyliyebilirim değil mi?

Diye de bir şaka yaptım.

Benim için bu dakikadan itibaren bir yarım sarhoşluk başladı.

Aramızda büyük bir yaş farkı vardı. O henüz on sekiz yaşında bir kız çocuğu; ben kırkını geçmiş, kendini kitaplara vermiş, bu yaşa kadar çalışmaktan, okumaktan başka birşey aklına getirmemiş bir adamdım.

Hislerimi yoklıyarak, onu gözümden, gönlümden uzaklaştırmıya çalışarak bir yıl geçirdim. On dokuz yaşına girdiği zaman bir demet siyah gül yolladım. Ve gece babasına telefon ederek:

— Artık dostum evine gelmiyeceğim! dedim. Kızın beni, bilmeden derin bir uçuruma sürükledi. Onunla karşılaşmıya tahammülüm yok. Saçına kır düşmüş arkadaşını, çocuğu yerinde bir genç kıza bağlandığı için bilmem affedecek misin?

Bu konuşmanın üstünden çok geçmeden babası ile karşılaştık. Bu sıralarda zengin ve tahsilli bir genç kendisi ile evlenmek isteyince annen: "Ben evlenmiyeceğim" diye tutturmuş. Üstüne düştükleri, sıkıştırdıkları zaman da annesine, bir senedir bana bağlı olduğunu, benden başka kimseye el uzatamıyacağını söylemiş. Bunu duyduğum zaman, yaşını başını almış bir adam olduğum halde, bir genç mektepli gibi kızarmaktan ve sevincimi çocukca açığa vurmaktan kendimi alamadım.

Babası ile annesi düşünmüşler. Kendi aralarına giren yaş farkının hiçbir gün saadetlerine engel olmadığını ileri sürerek, bu evlenmeyi mahzurlu bulmamışlar. Uzatmıyayım. Birgün her yeri çiçeklerle, kokularla dolu olan yalının beyaz merdivenleri, çok şık gelin alayı ile örtüldü. Motör yanaştı. Merdivenin iki kıyısına kadın erkek bir yığın halk sıralanmış, büyük bir dost kalabalığı toplanmıştı.

Alt basamakta onu karşıladım. Titreyen elimi beyaz saten içinde kusursuz bir heykel güzelliği ile duran narin kola geçirdim. Bu dakikada bütün hayatı arkada bırakarak, büyük ve anlaşılmaz bir mabede giriyorum sandım.

Uzun duvağı merdivenlerde köpüklenerek, üstümüze dikilen bakışlara, alkış seslerine göğüs vererek salona çıktık.

Gece, yüzlerce mumun aydınlattığı koca salonda, başbaşa kalınca bir toy mektepli gibi utangaç ve heyecan içindeydim.

Önünde eğilerek:

— Meliha, başını yoran bu şeyleri ben çıkarayım ister misin? dedim.

Bir yıldır gece gündüz düşündüğüm, dünyada herkesten çok beğendiğim ve herşeyden çok sevdiğim bu genç kız karşısında şimdi, anlaşılmaz bir korkuya düşmüştüm.

Saçlarını omuzlarından aşağıya bıraktım. Bu siyah sel bütün bütün bu pırıltılı taşlardan, tellerden, ipeklerden çok daha can alıcı idi.

Önce dizlerinin dibinde, saatlerce ellerini avuçlarımdan bırakmıyarak söyledim, ona birçok şey söyledim.

Annenin mektubundan da öğrendiğin gibi, üç ay ateş içinde geçti. Kitaplarımı, eserlerimi, derslerimi, herşeyi bir tarafa bırakarak dizlerinin dibinden ayrılmadım.

O zamana kadar hiç sevmemiş, ufak tefek maceralara düşmemiş bir erkek ihtirası ile yandım, tutuştum.

Sonra, bu büyük ateş içinde, bir sam gibi eserek damarlarımı yakan bu heyecanlı rüyadan, iş hayatıma geçtim. Onu çok ihmal etmekle beraber daima sevdim, her zaman sevdim Çiğdem.

Ona inanıyordum. Temizliğine, bağlılığına, sevgisine çok kuvvetli inanım vardı. Zaten bu inanış değil midir ki, beni her kaygıdan uzak büyük bir gönül tokluğu ile işlerime çekmiş, sürüklemişti. Eğer ondan şüphelenseydim, o, maddî duyguların arkasında koşan bir kadın yaradılışında olsaydı.. elbet böyle huzur içinde çalışmıyacak, onu bırakmıyacaktım.

Şüphe ateşi ile didiklenmiyen bir yürekte, her işini yoluna koymuş bir insan rahatlığı vardır.

İşte Çiğdem, sonu, annenin mektubunda okuduğun ve birçok da içinde yaşadığın gibi oldu. Yanlış iş tuttuğumu ve ona kıydığımı anladığım günden sonra çektiklerime, düşünüşlerime ve hareketlerimdeki şekillere gelince..

Birden yerimden sıçradım. Ellerimle bu defa ağzını kapayarak :

— Artık yorulma baba! dedim. Ondan sonrasını görüyorum ve beraber yaşıyorum.

Babam, gözlerinden şimdiye kadar tanımadığım bir yakınlıkla, bana eğildi. Alnıma değen dudakları ateş içinde idi. Çocukluğumdan beri sızlanarak istediğim, ve yokluğu karşısında içlendiğim baba sevgisini kazanmıştım. Siyah örtüsü altında gülümseyen genç kadını, hatıraları ile dolu odada yalnız bırakarak bahçeye çıktık. Çay içerken babam yeni yakaladığı bir fikri ortaya attı :

— Çiğdem biliyor musun ne düşündüm şimdi?

— Dinliyorum baba.

— Anadoluda uzun bir yolculuğa çıkalım. Memleket görmek, köy köy dolaşmak, açık havada yaşamak sana eski sıhhatini geri verecektir.

Burada insanlardan çok uzak kalıyoruz. Biraz aralarına karışalım. İçlerine girelim. Onları dinliyelim. Derdlerini, isteklerini anlamağa çalışalım. Başkalarını dinlemekte, insana kendi acılarını unutturan bir tesir vardır.

Ağlayanları güldürmeğe, yoksulluk içinde ezilenleri okşamağa, canlandırmağa çalışalım. Göreceksin avunacağız.

— Hemen yarın yola çıkalım baba.

— Tabiî, sen istedikten sonra niçin olmasın!

— Uzun bir gezintiye çıkmak böyle kolay mıdır baba?

— Yurdumuzda dolaşacağız çocuğum. Neden zor olsun?

— İzmirden başka her yeri dolaşalım, görelim. Fakat İzmir köylerine hiç uğramıyalım baba.

— Peki, nasıl istersen..

Nerminin iki ayağını bir pabuca koyduk. Evde büyük bir hazırlık başladı. Anadolu gezisine yeşil Bursadan başlıyacağız..

***

(Arkası var)

Okuyucularımızın (Yarım Ay)da büyük bir sevgi ve ilgi ile takip ettikleri

Bayan Mükerrem Kâmil Su'nun:

Sus Uyanmasın!

Romanı, pek yakında bitiyor. Seçkin ve çok hisli yazıcımız (Yarım Ay) için; en yeni ve en mükemmel eseri olacağında hiç tereddüt etmediğimiz.

İSTRANCA ETEKLERİNDE

Romanını (Yarım Ay) için hazırlamıştır. Okuyucularımıza müjdeleriz.

SİNEMA : **Yıdızların En tatlı bakışlısı:**

CLAUDETTE COLBERET

Geçen sayılarımızda Yarım Ay okuyucularına, Paris'in ve Holivut'un iki harikulâde kadınını, Danielle Darrieux ve Mae West'i tanıtmıştık. Bu sayımızda da bucaksız şöhretin sebebleri üstünde durmak faydalı olacaktır. san'at ve güzellik bakımından onlardan pek te aşağı kalmıyan, birçok kalplerde en tatlı bir hülya halinde yaşıyan bir yıldızı, Claudette Colbert'i, tanıtmıya çalışacağız.

Yıldızların en tatlı bakışlısı: Claudette Colbert'i...

Beyaz perde üzerinde seyrettiğimiz, hayran kaldığımız, vecde vardığımız bütün kadınlar gibi, onun da hayatının birçok sayfaları bizim için sadece bir meçhulden ibarettir.

Fakat !.

Avrupa gazetelerinin kurnaz sinema muharrirleri, yorulmak bilmez bir gayretle çalışarak sevdiğimiz yıldızların hayatlarına dair bize bazı ipuçları verebiliyorlar. Her nekadar bunların arasına sinema stüdyolarının ticarî gayelere göre hazırladıkları reklâmdan ibaret bazı uydurmalar da karışıyorsa da... gene, biz, bu satırlarda hoşlandığımız kadının mazisine, hususiyetlerine, sevgilerine dair bir ipucu bulmak endişesile, yıldızlar için yazılan bütün yazıları tecessüsün son haddine varan bir dikkatle okuyoruz.

Okuyuculara Claudette Colbert'in karmakarışık olan hayatının gizli noktalarını aydınlatmadan önce; yıldızların bu en tatlı bakışlısının san'at kabiliyeti ve sinema dünyasında kazandığı uçsuz

Claudette'in beyaz perde üzerinde çok muvaffak oluşunun ve birçok yıldızların üstünde kalışının sırrı, başlıca iki sebebe dayanıyor. Bunlardan biri, genç yıldızın kendisine verilen bütün rolleri tam bir başarıyla canlandırabilmesi, birbirinden çok başka kadın yaradılışlarını harikulâde bir şekilde yaşatabilmesidir. Onun şahsiyetindeki bu ikilik, bu tezatla; sevimli çehresinin bütün genç kalplere saldığı hülya ve yaşlılar üzerinde uyandırdığı sempati şöhretini bütünliyen sebeblerdendir.

Yıldızların birçoğu muayyen ve karekteristik tipleri canlandırırlar: Greta Garbo esrarengiz kadındır, Marlene ihtirasın kızıdır, Martha Eggerth yirminci asrın şuh çocuğudur. Fakat!.. gene bazı yıldızlar vardır ki, bunların hepsidir: Küçük Danielle ve Claudette Colbert gibi...

Claudette Colbert'in yükselişindeki ikinci sebep kendisine mahsus bir tip teşkil eden eşsiz güzelliğidir. Onun için ona, yıldızların en tatlı bakışlısıdır dedik.. Doğrudur bu..

Claudette'in bakışları!.. Onlar, uzak iklimlerin akşamları kadar esrarlı, aydınlık bahar geceleri kadar serin, daima düşünceli ve çok kere herkese müsavi derecede dağıtılan iltifatlarla doludur. Bu gözler karşısında insan herşeyden evvel, en tatlı bir sermestîye varır; sarhoş olur ve bitap düşer. Bu gözler, nekadar karanlıksa okadar ışıklı, nekadar uzaksa okadar yakın ve.. ne derece sakin se, okadar rüzgârlıdır. Bu bakışları tarif edebilmek için, bir kelime buluruz: Harikulâde...

Claudette'in vücudu sadece klâsik güzellik ölçülerine uygun olduğu için güzel değildir. Fakat, bu vücudün hareketleri, kıvrılışları, yürürken hafif hafif salınışı seyredenleri en tatlı bir buhran içinde yaşatır. Claudette Colbert'in giyinişindeki sâdelik, tavırlarındaki samimiyet de hayranları üzerinde daima müspet tesirler bırakmasına sebep olmuştur. Bunun içindir ki, ona her gün yüzlerce aşk mektubu gelir ve o, bunları yırtıp atmaz.

Gelen mektupları büyük bir tevazu ve gayretle okur.. okur ve gülümser... Beyaz ve çok muntazam dişleri arasın-

da güzel ve sade bir çocuk gülüşü dolaşır. O, bütün şöhretine, ihtişamına rağmen, her zaman için çocuk ruhlu kalan kadındır, çünkü !..

***

Claudette Colbert'in hayatına gelince: bu, biraz karışıktır. Saint - Mandé ve Montreuil'in, bu fakir mahallelerin, harap, karanlık, kaldırımları bozuk sokaklarından birinde doğdu. Ailesi fakirdi. Babası bir pastacıydı. Küçük Claudette yavaş yavaş büyüdü, fakat çok zayıf, sevimli olmakla beraber, çirkin bir çocuktu. Babası hiçbir işe yaramıyan bu kız evlâdı sevmezdi. Onun, bir gün en büyük bir yıldız olacağını kim tahmin edebilirdi ki ?..

Claudette'in çocukluğu Montreuil'in yakınındaki güzel bahçelerde avâre dolaşmak veya mahallesinin sokaklarında komşu çocuklarile kaydırak oynamakla geçti. Güzel yıldız; bugün bu çocukluk hatıralarını pek iyi hatırlamaz, sadece Montreuil'in güzel bahçelerinin hatırasında bıraktığı bazı küçük hayallerle hülyaya dalar. Okadar...

***

Claudette'in hayatında en sadık bir aşkla sevdiği adam: Norman Foster'dir. Bir gün onunla birlikte İngiltere'ye doğru yola çıktılar ve günün birinde de evlendiler.

Fakat, bu evlenişi herkesten gizlemek mecburiyetinde kaldılar.

Zira evlenmeleri mesleklerine mâni olabilirdi. Londra'da oldukça sıkıntı çektiler ve nihayet Nevyork'a dönmiye karar verdiler. Buradaki hayatları da oldukça tuhaftır.. tuhaf ve enteresan... Claudette, annesiyle yaşamak mecburiyetinde kalmıştı, kocası ise ondan uzak bir pansiyon odasında, yalnız ve perişan yaşıyordu. İzdivaçlarını gizli tutuyorlardı. Hatta, birbirleriyle görüşecekleri zaman, önceden telefonla randevü almak mecburiyetindeydiler. Kalabalık ve umumî yerlerde birlikte gezmekten çekiniyorlardı. Ancak, sevişmeleri gene eski şiddetile devam ediyor, biribirlerine karşı olan aşkları günden güne daha ziyade artıyor, şiddetleniyordu.

Claudette'le genç Norman biribirlerine 1926 senesinin son aylarında tesadüf etmişlerdi. Norman daha pek toy olduğu bu günlerde Claudette için şiirler karalıyordu ve sevgilisi, bilâhere kocası olacak adamın kalbinden doğan bu birlik ifadeleri büyük bir zevk ve az birşey hayretle dinlerdi. Kolis aralarında, kimsenin göremiyeceği bir yerde, gizlice sarılıp, birbirlerini kucaklarlardı. Bütün bunlar ise daima nezahet içinde geçerdi.. kalplerinden taşan sonsuz ihtirasa rağmen!.. Claudette'in sevdiği adamı annesine tanıtışı da şöyle olmuştu:

Bir gün genç Norman oldukça şiddetli bir gripe tutulur. Güzel Claudette bir lâhza bile tereddüt etmeden sevgilisini annesinin evine götürür ve anasından bu genç hastanın tedavisi için yardım ister. Claudette'in ailesi bu yakışıklı ve temiz ruhlu genci azami bir ihtimam ve gayretle tedavi ederler.

Ve.. bir gün o, onların damadı olur.

İşte güzel yıldızın hususî hayatının fırtınalı, fakat temiz ve sade akışı... Ve, hayattaki en büyük aşkı !...

Bugünün bu harikulâde yıldızının hayatı bütün arkadaşlarının aksine olarak çok kere büyük ve emin bir sükûnet içinde geçmiştir.

Fırtınasız bir hayata malik olan yıldız !..

Ne çare ki, bütün kalplerde fırtınalar uyandırmıştır.

Bir Aile Dostunun İtirafı

— Başı 15 inci sayfadad —

— Evet ben sebep oldum. Fakat beni dinle. Para ile sükûnete kavuşacağımı zannediyordum; halbuki böyle olmadı. Gitgide ruhumdaki fırtına şiddetlendi. Ancak çalışmakla biraz teselli buluyordum. İşte o zaman: (Fikrin ebediyeti) hakkındaki eserimi yazdım. Fakat, hiç birşey beni tam sükûnete kavuşturmadı. Ve böylece uzun bir sene geçti. Yine Yılbaşı gecesi gelmişti. Tekrar onunla yalnız ve başbaşa kalmıştık. Sen vakıa evde idin.. fakat yandaki odanın kanepesinde uyuyordun. Gazinoda neşeli bir akşam yemeği seni fazlaca yormuştu. Tekrar onun karşısında oturuyor, ve nazarlarımı onun solgun yüzünde gezdirirken.. birdenbire geçen seneki hatıranın canlandığını ve bana hâkim olduğunu hissettim. Daha bir defa olsun onun göz yaşını boynumda hissetmek...onu bir defa daha öptükten sonra ölmek istiyordum. Nazarlarımız bir ân için biribirine tesadüf ettiler. Ve sanki onun da nazarlarında gizli bir itirazın izlerini görmüyordum zannettim. Artık kendime hâkim olamıyordum; ayaklarına kapanarak alev aley yanan yüzümü kucağına sakladım.

Ancak belki iki saniye bu vaziyette kalmıştım. Derhal soğuk elini başıma koyduğun ve tatlı bir sesle şu sözleri bana söylediğini işittim: „Uslu ve sakin olunuz sevgili dostum!"

Evet! Uslu olmak lâzımdı. Yandaki odada kalbinde bana karşı büyük bir emniyet ve itimatla uyuyan bir kocayı aldatmamak lâzımdı. Ayağa kalktım ve şaşkın şaşkın etrafıma bakındım. O, masadan bir kitap alarak bana uzattı. Ne söylemek istediğini anlamıştım. Okumağa başladım.. ne okuduğumu bilmiyordum. Çünkü harfler gözlerimin önünde oynaşıyorlardı.

Fakat ruhumdakı fırtına sükûnet bulmuş, onun yerini derin bir ümitsizlik kaplamıştı. Sen, saat 12 de uykulu gözlerinle yanımıza döndüğün zaman.. şu günahkâr dakika benden yıllarca uzakta imiş gibi bana yabancı idi. O günden sonra daha sakinlemiştim. Beni karının sevmediğini anlamış, ve ondan yalnız merhamet bekliyeceğime emin olmuştum. Seneler geçti. Çocukların büyüdüler ve evlendiler. Üçümüz de ihtiyarladık. Sen eski haşarılığını bıraktın, yabancı kadınların peşinde gitmekten vazgeçtik. Sen de benim gibi yalnız bir tek kadın için, karın için yaşadın! Benim, onu sevmeğe nihayet verdiğimi söylersem, yalan söylemiş olurum. Fakat bu sevgim başka bir şekil almıştı. Cinsî arzulardan sıyrıldım. Ruhan ve kalben onunla birleşiyordum. Seni, bizim felsefe ile meşgul olduğumuzu görerek gülüyordun. Halbuki ruhumun onunla böyle münakaşalarda nasıl birleştiğini hissetseydin!.. Onu çok kıskanırdın. Şimdi o öldü, belki biz ikimiz de gelecek seneye kadar onu takip edeceğiz. Onun için bu sırrı seninle paylaşmak zamanı gelmişti. Sana çok rica ederim Fransua beni affet; sana karşı bir defa kusur ettim.„

Dostuna yalvaran bir eda ile elini uzattı. Fakat, arkadaşı bu eli görmiyormuş gibi:

« — Hayır dostum, dedi, ortada affedilecek birşey yok. Senin bana bugün söylediklerini ben zaten **ç o k t a n** biliyordum. Karım bana bunları daha o zaman. 43 sene evvel anlatmıştı. Fakat şimdi ben de sana o vakitler ve yaşlanıncaya kadar niçin yabancı kadınlar peşinden koştuğumu söyliyeceğim :

Çünkü karım bana o zaman daha sen onun hayatının biricik aşkı oldu ğunu itiraf etmemişti„.

Aile dostu arkadaşına taaccüble baktı. Birşey söylemek istiyordu, fakat duvar saati gece yarısını saat 12 yi vuruyordu.

BİR BAYRAM ARİFESİ

— Başı 3 üncü sayfada —

Hüsnü ağabey, söylediklerimi duyuyormuş ta cevap vermek istiyormuş gibi, gözlerini yarı açmıştı. Şoför muavini, ona iğildi:

— Geçmiş olsun, Hüsnü ağabey... Bir az iyi misin?

Onu, birşey söyliyecek diye bekledik; fakat Hüsnü ağabey, gözlerini tekrar kapamıştı.

Şoför, sordu:

— Kımıldanıyor, geriniyor mu?

— Gözlerini yarı açtı.

— Buzları çözülüyor, demek. Şimdi eve gidince, vücudunu, ispirto ile, yahut kolonya suyu ile masaj yapmalı; uyuşuk damarlar deprenmeli... ondan sonracığıma çay, ıhlamur gibi sıcak birşey içirmeli... Eğer konyak varsa, iki kadehi, damarları, kamçı yemiş gibi diriltir. Ondan sonracığıma, yatırmalı bir sıcak yatacığa, örtmeli üstünü, bir âlâ terletmeli... terden sonra, çamaşır değiştirip tekrar yatırmalı... artık bırakın, uyusun... sabaha, eskisinden daha sağlam, turp gibi kalkar... işte bunun ilâcı, budur, bayım!

Şoförün böyle bilgiç konuşması tuhafıma gitmişti:

— Bu işlerden çaktığına bakılırsa, başından geçmişe benziyor.

O, sinsi bir kahkaha ile başını salladı:

— Benim başımdan geçenler, pişmiş tavuğun başından geçmemiştir. Büyük muharebede askerdim. Beni Kafkas cephesine vermişlerdi. Allâhüekber dağına çıkmıştık. Hep bir teviye beyaz kar, adamın gözlerini bozar, «Karık» hastalığı da kör eder.

Yarı dönerek Hüsnü ağabeye baktı:

— Hüsnü ağabey de Kafkasta bulunmuştur. Yolum düştüğü zaman onun kahvesine uğrarım. Lâkırdı arası, bir iki lâfından sezinledim. Biraz eşeliyecek oldum, hemen ağzı değiştirdi... kuyu gibi adamdır; içini göstermez.

Otomobil, bizim eve giden sokağın köşesini dönüyordu; şoför, sustu.

Ben, Hüsnü ağabeye bakıyordum; şoför muavini, onu, kâh omuzlarından, kâh kollarından tutuyor, yere kaymamasını temin ediyordu.

Köşeyi dönen otomobilin sarsıntısı ile kafası arkaya çarpan Hüsnü ağabey gözlerini açmıştı, dalgın dalgın etrafına bakındı ve birden yüzü buruştu, şiddetle aksırdı.

Şoför, keyifli bir kahkaha attı:

— Çok yaşa!..

Hüsnü ağabey, bir iki aksırıktan sonra, gerik duran ayaklarını topladı; sırtını arkaya dayadı, omuzlarını kısdı, büzüldü, ve gözlerini kırpıştırarak şaşkın bakışlarla dudakları titreye titreye mırıldandı:

— Donuyorum...

Çenesi atarak sakır sakır titriyordu, söylediği sözler anlaşılamıyordu.

Yolu iyice hesaplayamıyan şoför, bana sordu:

— Nerede duracağız bana söyleyin.

Ben, cama alnımı dayayarak bakıyordum. Tipiye ve kar tutmuş olmalarına rağmen bahçeleri, duvarları ve parmaklıkları tanıyabiliyordum:

— İki köşk sonra, dur.

Otomobil, ânî bir hızlanışla atıldı, durdu.

Donma uyuşukluğundan kurtulan Hüsnü ağabey. etrafını görmeğe, vaziyeti anlamağa çabalarken, vücudunu saran titremeler, onu yeni baştan şaşırtmıştı.

Şoför muavinine:

— Sen, köşkün kapısını çal, dedim. Kapıyı açana söyle, hemen buraya gelsin.

Muavin koştu; şoför, yerinden çıktı, otomobilin yan kapısını açarak Hüsnü ağabeyi kolundan tuttu:

— Evdekiler telâşa düşmesinler. Biz, ne güne duruyoruz? Ayazda fazla beklemiyelim zavallıyı.

Şoförün söylediği haklı idi; hemen Hüsnü ağabeyin kollarına girdi, köşke doğru yürümeğe başladık. Şoför muavini de, aşçı kadınla birlikte bize doğru geliyordu.

Aşçı kadın, güclü kuvvetli, iri, hantal bir kadındı. Kollarına girilerek getirilen Hüsnü ağabeyi görünce, duraladı; yüzü, hoşnutsuzlukla buruştu:

— Sarhoş mu?

Diye sordu, fakat sorduğuna pişman olmuş gibi korkak bir tavırla gözlerini indirdi, ve yaklaşarak, Hüsnü ağabeyin benim tuttuğum koluna girdi.

— Sokakta karların üstünde bulduk, dedim.

Şoför, sözümü tamamladı:

— Raslamamış olsaydık, çoktan donmuştu.

Aşçı kadın, acele ile ayaklarına takunyaları geçirmiş çıkmıştı; yürürken sendeliyordu:

— Epey de ağırmış!

Şoför, gülüyordu:

— Sen, onun ihtiyar göründüğüne baktın da boş torba mı sandındı? Eski yapıdır o...

Hüsnü ağabeyi, köşke almıştık; onu, arka taraftaki sıcak odaya götürdük. Şoför, ayrılacağı zaman:

— Bu, sizin insaniyetiniz bayım, dedi. Hani, bu zamanda, kimse, böyle bir külfeti üzerine almazdı. Fakat kendi kahvesine götürüp bırakmış olsa idik, bu titreme ile sabaha çıkacağı şüpheli idi. Bu havada, çırak ta bir sıcak yer bulup savuşmuştur. Hüsnü ağabeye de nekadar insaniyetlikte bulunulsa değer doğrusu...

Aşçı Hanife kadın, Hüsnü ağabeyin paltosunu çıkartmış, kunduralarının bağlarını çözmeğe uğraşıyordu.

Hüsnü ağabeyin iç çamaşırları ıslak değildi; zaten masajı, friksiyonu Hanife kadına anlatmak ve yaptırmak ta imkânsızdı. «Ayıya çiğnetmek kabilinden», Hüsnü ağabeyi, iyice oğdurttum, ve has'anın ayaklarını sıcak suya koydurdum.

Hüsnü ağabeyin gözleri açılmıştı; sıcaktan gevşeyen, oğulmaktan haz duyan vücudunu erkân minderinin yastıklarına dayamış, şaşkınlıktan çok, derin bir iç sevincile bakınıyordu; ağır, titrek bir sesle:

— Bayım, dedi. Çok şeyler söylemek istiyorum ama...

— Sonra Hüsnü ağabey...

— Neden burada bulunuyorum?

— Hepsini anlatırım. Sen, şimdi sıcak bir çay iç... bir rahat uyu, dinlen. Sonra, muhabbet ederiz.

— Arkası var —

Hafiflik - Rahatlık

J. Roussel Korselerinde (Gaine), sizi incitebilecek ne balina ne de hiçbir tazyik yoktur. Bu korseler, vücudunuzu sıkmaksızın tenasübünüzü ıslah eder ve göğsünüzü kuvvetlendirir.

Fiyatı: 25 liradan itibaren.

J. Roussel Paris

ISTANBUL, Beyoğlu
Tünel meydanı 12 No. lu Mağazamızı ziyaret ediniz veya 20 No. lu tarifemizi isteyiniz

Fiyatlarımızda büyük tenzilât.

Muayyen bir mühlet muteber olmak üzere, reklâm için her türlü rozet siparişlerini:

1000 TANESİ

90 TÜRK LİRASI

fiyat ile kabul ederiz.

Bu fiyatta gümrük masrafı dahildir. Teslimat çabuk yapılır.

N. Zigomala
Asmaaltında - Volta han No. 9

İstanbul

No. 58 *YARIM AY* BİLMECE KUPONU No. 58

Bilmece No. 58

Mü..ü d..ya ki..e.e .a.m.z s...u b..b.d ..ur .y m..ib.i! ş..le f...et ..m S..ey..n ol..ş.z

Noktaların yerine gereken harfler gelince Kanunî Süleymanın, Hurremin ölümü üzerine söylediği meşhur bir beyiti çıkacaktır.

Bu bilmeceyi doğru çözenlere armağanlarımız :

Birinciye: 10 Gümüş lira; ikinciye: 5 Gümüş lira; 3 - 30 uncuya: Elli kuruşluk bir kitap; 31 - 60 ıncıya: Yirmi beş kuruşluk bir kitap; 61 - 100 üncüye: 10 kuruşluk bir kitap.

---

56 ıncı sayımızdaki bilmecenin doğrusu :

"Âlem içre muteber bir nesne yok devlet gibi
Olmaya devlet cihanda bir nefes sıhhat gibi,, dir.

Bu bilmeceyi doğru çözenler arasında çekilen kurada kazananlar :

Deniz mayo takımı: İzmir Eşrefpaşada Yazıcıkemal sokağı No. 125 Bay Sakıp Esmer kızı Meziyet Esmer.

Krokodil el çantası: İstanbul Teşvikiye Muradiyede Devebağırtan yokuşu No. 81 Bayan Hamiyet Erduman.

Beyaz pantolonluk kumaş: Adana Seyhan mahallesi fabrikalar caddesinde No. 239 Bay Şinasi oğlu Nuri Kanter.

Resimli Ayın 11-16 sayıları: İstanbul 86 P. A. Bölük 6 gedikli üs çavuş Niyazi Günay. İstanbul Küçükpazar maliye şubesi tahakkuk memuru Rehadiye. İstanbul Tıp Fakültesi Ersin Güler. İstanbul Ziraat Lisesi öğrenicilerinden Metin Tamer. Adana ticaret borsası tescil memuru Bahri Baltalı. Adana Camiicedit mahallesinde No. 114 evde Mahmut oğlu Ülvi Soyarsalan. Ankara Çocuksarayı caddesi No. 61/63 Ömer Ergül. Ankara İktisat Vekâleti limanlar umum müdürlüğünde Güzin Turanlı. Ankara Harp Okulu 151 Niyazi Karakaya. Samsun - Çarşamba - öğretmen Murad Menteşoğlu kızı Saime Menteşoğlu. Samsun Singer kumpanyası muhasibi Necmiye Turer. Kırklareli Belediye caddesi No. 7 evde N. Ataman.

Yetmiş beş kuruşluk kitap: Alaşehir posta telgraf şefi oğlu Şükrü Yorgancı. Çine Madran caddesi No. 3 Güngör Gökçen. Kilis Bay Sait evi Selim. İstanbul Tophane Çubukçular caddesi No. 14 apartman asteğmen Y. Yıldıran. İstanbul Maltepe piyade ve atış okulu 3 üncü subay bölük Ş. K. Arslan. İstanbul Tıp Fakültesi No. 171 Enver Yücel. İstanbul Kızıltoprak Şehirekâhya sokak No. 20 Bedia Akura. İstanbul Tıp Fakültesi No. 1773 Nami Isıkan. Ankara Harp Okulu Tb. II. Bl. 5 No. 95 Zihni Özbek. Ankara Cebeci postane karşısı No. 11 Şükran Talât. Samsun Belediye iskele memuru Hüseyin Tığın. Samsun Belediye evlenme memuru kızı Maide Özalp. Sinop memleket hastanesi hemşiresi Hüsniye Suna. Merzifon 3. Mu. A. 8 Tb. 4 Bl. Üstç. Adil Ercan kardeşi Yıldız. Konya Babasultan mahallesi No. 24 Ulviye Füsun.

Elli kuruşluk kitap: Adana Hamamkurbu 24 sokak No. 29 Saadet. Diyarbekir vilâyeti P. T. T. müdürlüğü memurlarından Mahir. Diyarbekir iskân müdirinin kızı S. Gündüz. Bursa Demirtaş mahallesi Selvilibahçe çıkmazı No. 7 M. Şarman. Ankara Harp Okulu Bl. 5 No. 18 İsmail Erener. Ankara harita genel direktörlüğü Hidroğrafi şubesi üstçavuş Niyazi. Ankara Sümerbank Konjunktur servisinde F. Öztoprak. Ankara Musabey mahallesi Ut sokak No. 47 Sami Sözen. İzmir Karataş tramvay caddesi No. 356 Adile Şit. İstanbul Tıp Fakültesi No. 422 Namık Kemal. İzmir Karşiyaka Soğukkuyu Menemen caddesi No. 54 Hatice Güzelipekçi. Samsun Ihlamur sokak No. 6 da M. A. Varol. İstanbul Sirkeci Alemdar oteli Ali. İstanbul Şişli Tokaloğlu sokağı Anadolu apartman No. 35/5 Mustafa İlhan Dilmaç. İstanbul Kadıköy Mühürdar Kılaptancı sokak No. 1 - kat 1 Mediha. İstanbul Eminönü Halkevinde Necmünnisa Turay. İstanbul Kız Lisesi 2 - C Sevim Bıcırgos. İstanbul Şehremini Tarsus mahallesi elektrikçi sokağı No. 18 İhsan Çitlioğlu. Aydın varidat memur muavini kazanç masası Naci Ertam. Konya lise son sınıf No. 402 Rifat Bilgin. Burhaniye ziraat memuru oğlu Erhan. Eskişehir Tahal caddesi No. 92 tayyareci yüzbaşı H. Uçar eşi Güzin Uçar. Bandırma Yeni Bonmarşe Mehmet Erkan elile Hasan Erkan. Turhal şeker fabrikası elektrikçi Hüseyin Özarar oğlu Burhan Özarar. Niğde orta okulunda 118 Müzeyyen Soylu. Trabzun Değirmenderede İzzet yeğeni Hüseyin İren. Isparta bakkal Şakir oğlu Yusuf Şener yanında Hüseyin Sille. Mersin bina tahsis komisyon reisi Hasan kardeşi İbrahim Çırağ. Babaeski süvari alayı levazım asteğmeni İhsan. Tirebolu Telgraf şefi oğlu Kemal Özalp.

On beş kuruşluk kitap: İstanbul Samatya Değirmen yokuşu No. 19 Nezahat Sadi. İstanbul Defterdar askeri dikim evinde Sadiye Durusoy. İstanbul Beşiktaş Yıldız caddesi Halilbey apartmanı birinci kat dairede Kâmil Ökmen. İstanbul Lâleli Balabanağa sokak Ahmetşuayip mahallesi No. 29 Ferhunde. İstanbul Heybeliada Hamam sokak No. 25 Mentör Fuat Driner. İstanbul Cığaloğlu Tasvir sokak No. 2 Sabahat Ak. İstanbul Cumhuriyet lisesi 9 uncu sınıf öğrenicilerinden Beyhan Sonçağ. İstanbul Tophane Boğazkesen No. 203 Ali Rıza. İstanbul Haydarpaşa lisesi 5 - B No. 908 Raşit Ülker. Kıbrıs - Lefkoşe - P. K. No. 252 Eribe Kemal. Sivas Meteoroloji müdürlüğü Muzaffer Kayhan. Burdur istasyon geçit bekçisi Mehmet Gönenç oğlu Muhittin Can Gönenç. Denizli Değirmenönü Küçükçıkmaz No. 1 Samime. Lüleburgaz Trakya berber salonu Ahmet. Akşehir manifaturacı M. Ercan eşi Meliha Ercan. Erzurum baytar dairesi daimi gardiyanı M. Özpeker. Urla birinci okul öğretmeni Meriha Barlas. Elâziz 3. İ. mıntıka hesap memuru oğlu Mazhar Arıkan. Babaeski süvari alayı Bl. 1 komutanı Yüzbaşı Nuri eşi R. Sansal. İzmit belediye dairesi Mebrure Özgür. Kocaeli Geyve ilçebay oğlu Nihat. Eskişehir vilâyet tahrirat kâtibi Halide Biçer. Tekirdağ Metoroloji rasıdı Mensure. Kırkağaç - Manisa - kültür işyarı elile Kevser Atay. Giresun Kışlahamam Karaman sokak No. 4 Saadet. Mersin Çankaya okulu başöğretmeni kızı Mefharet. Antalya posta telgraf memuru Fikri. Tirebolu Ziraat Bankası muakibi Nihat Şişman. Bilecik hâkim Hulûsi kızı Cahide Hulûsi. Denizli ceza evinde Sadri Suner. Diyarbekir Fatihpaşa mahallesi Güven sokak No. 2 Hasan Aytur. Bursa Kız Lisesi No. 362 Yücel Köseyiğitoğlu. Ankara Yenişehir İsmet İnönü caddesi M. Ali Apak apartman 7 F. Karademir. Ankara Şurayi Devlet memurlarından Bedia Şarman. Ankara Küçükköksüzce Bağatürsü sokak No. 39/41 Doğan Aşkıner. Ankara posta işleri reisliği şefi Sait. Ankara Hacıbayram Gaziantep sokak No. 31 Münire Mayda. İzmir Karantina Duatepe sokak No. 13 de Fikret Tuna. İzmir Karşıyaka Osmanzade No. 242 Zuhal Orhan. İzmir Karantina Mimarkasım No. 27 Nadire Gökberk.

ON SENE GENÇLEŞTİM

Bundan böyle ihtiyar ve donuk bir hal alan teni, temiz ve genç bir hale sokup beyazlaştırmak çok kolay bir iş. Sonunda fen, ten ve cildi iyice besleyen maddeyi de keşfedip ortaya çıkardı. Bu madde uğuşturularak tene sürülünce, mesamat tamamile açılıp serbest kalıyor. Çizgi ve buruşukluklar bertaraf oluyor, bazı cilde arız olan siyahımsı noktalar yokoluyor. Bu temizleyici ve besleyici madde yalnız: yeni "TOKALON,, kreminde vardır.

Bu maddede, harikulâde bir kuvet bulunduğu için, en çirkin yüzler bile za zaman da genç ve güzel bir hal alıyorlar

" TOKALON,, kreminin " Pembe ,, renkli olanını gece yatmadan önce kullanınız. Uykunuzda derinizi tazelendirir. Sabahları ise " TOKALON ,, kreminin "beyaz,, renkde olanını kullanınız. Tene bir beyazlık, bir serinlik verir.

Beyaz "TOKALON,, üzerine sürülen podra bütün gün kuvetini muhafaza eder. Teniniz, cildiniz nekadar fena olursa olsun "TOKALON,, kremini kullanmağa başladıktan sonra elde edeceğiniz neticeyi sevinçle karşılayacaksınız. "TOKALON,, ile hiç ummadığınız bir netice elde edeceğinize emin olabilirsiniz.